

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

2020. gada 17. – 23. marts

Nr. 11 (1669)

Lasiet tīmeklī
www.brivalatvija.lv

16. marts – LATVIEŠU LEĢIONA DIENA

16. marta rītā pie Brīvības pieminekļa // Foto: Ligita Kovtuna

Latvija dienu
ritējumā

3. – 4. lpp.

Jura Lorenca
un Kārļa
Streipa
komentāri

5. lpp.

Numura
intervijā –
sabiedriskā
darbiniece
Iveta Grava

7. lpp.

Jauna
stipendija
Vītolu fondā

9. lpp.

Pārdomas
16. martā

10. lpp.

Skolotāju
Jāni Krēsliņu
atceroties

11. lpp.

Pasniegtas Lielās Mūzikas balvas 2020

13. martā svinīgajā ceremonijā un koncertā Latvijas Nacionālajā operā tika paziņoti Lielās mūzikas balvas 2020 laureāti.

Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ierobežojumus, šogad ceremonija notika bez publikas. Tiešraidē to atspoguļoja Latvijas Televīzijas 1. kanāls un Latvijas Radio 3 "Klasika"

MĀRIS
BINDERS

Speciālbalvu "Par radošu, drosmīgu un inovatīvu māksliniecisko darbību Covid-19 krīzes apstākļos" balvu saņēma muzikāli performatīvais piedzīvojums "Kamēr... upē", kas norisinājās 25. jūlijā Gaujas krastā. Rikotājs – Cēsu Mākslas festivāls. Balvas pasniedzēja Valsts neatliekamās palīdzības direktore Liene Cipule: "Covid-19 pandēmija ir atstājusi dziļu nospiedumu kultūras un mākslas dzīvē. Tukšas skatītāju zāles, klusums aplausu un ovāciju vietā... Ir brīnišķīgi, ka radošie un kultūras cilvēki meklē jaunas iespējas, kā sasniegt savu auditoriju, savus skatītājus. Un dara visu, lai māksla nepārstātu elpot..."

Cēsu Mākslas festivāla pārstāve Indra Lūkina: "Koris "Kamēr..." un Cēsu Mākslas festivāls daudzu gadu garumā ir izgājis cauri ugunij un ūdenim. Bet šajā gadījumā, runājot par koncertprojektu "Kamēr... upē", ūdenim ir bijusi izšķirošā loma". Bravo par drošsirdību, par radošumu, paldies festivāla tehniskajai komandai, bet īpaši tiem puīšiem, kas, airējot pret straumi, spēja nogādāt dziedātājus pareizajā vietā un tieši pareizajā dziesmas taktī!"

(Vairāks lasiet 2. lpp.)

Pasniegtas Lielās Mūzikas balvas 2020

(Turpināts no 1. lpp.)

Ceremonijas vadītāju lomās iejūtās skatuves pieredzes bagātais diriģents Ints Teterovskis un televīzijas personība Eva Johansone. Balvu pasniedzēji bija Valsts prezidents Egils Levits, kultūras ministrs Nauris Puntulis (NA), ārsti, uzņēmēji.

Kultūras ministrs Nauris Puntulis: “Šī gada laikā esam piedzīvojuši, centušies pārvarēt, atrast jaunus kultūras procesa modeļus situācijā, kādu līdz šim nespējām pat iedomāties! Tagad ir lielās pauzes laiks, kad tā no ceturtdaļas kļuvusi par pusnoti, dažbrīd – veselās nots pauzi. Bet šī pauze ir papildīta un iekšējās spriedzes, intelektuālā procesa piesātināta – gluži kā Arvo Perta darbos. Esmu pateicīgs visai mūziķu saimei par radošumu, spēku, nezūdošu enerģiju laikā, kad strauji modulējam no darbības “rādīt” klasiskā izpratnē uz “radīt un rādīt” atbilstoši laikam!”

Šajā reizē kategoriju sadalījums atšķiras no ierastā. Pandēmijas ierobežojumi radīja būtisku ietekmi uz lielas formas skatuves uzvedumu veidošanu. 2020. gadā netika sasniegts pietiekams skaits atbilstošu izrāžu, lai būtu lietderīgi piešķirt apbalvojumu kategorijā “Gada uzvedums”. Taču žūrija konstatēja vērā ņemamu vairāku individuālu mākslinieku programmu skaita pieaugumu, tālab kategorijā “Par izcilu sniegumu gada garumā” šoreiz pie balvas tika divi laureāti.

“Par mūža ieguldījumu” tika sumināti komponists Imants Kalniņš un diriģents Aleksandrs Viļumanis.

Imanta Kalniņa daiļrade aptver ļoti plašu un daudzveidīgu žanru spektru – no estrādes dziesmām līdz operām, no mūzikas kino un teātrim līdz simfonijām, izcilā melodiķa darbi kļuvuši par spilgtiem sava laika simboliem un laika gaitā folklorizējušies un turpina uzrunāt tieši un iedvesmojoši arī šodien.

Maestro Aleksandrs Viļumanis ierakstījis spilgtu lappusi Latvijas mūzikas un opermākslas vēsturē. Diriģenta radošajā pūrā ir ap 70 operu un 30 baletu, milzums daudz simfonisko partitūru, goda vietā allaž liekot latviešu komponistu skaņumākslu.

Kategorijā “Gada koncerts” laureāta godā tika Elinas Garančas un pianista Malkolma Martino koncerts Liepājas koncertzālē “Lielais dzintars” 2020. gada 10. oktobrī. Pasniedzot balvu koncerta rikotājam, koncertzāles “Lielais dzintars” valdes loceklim Timuram Tomsonam, diriģents Mārtiņš Klišāns sacīja: “2023. gadā mēs svinēsim 150 gadus mūsu Dziesmusvētku tradīcijai. Ja skatās uz to vēsturiski, ceļš līdz mūsdienām nebūt nav bijis un arī tagad nav rozēm kaisīts. Pagājušais gads akadēmiskai mūzikai ir bijis smagu pārbaudījumu pilns. Neskatoties uz īpašajiem apstākļiem, mēs esam bijuši liecinieki ļoti skaistiem un izciliem mūzikāliem mirkļiem. Ir bijušas maģiskas,

emocionālas, unikālas tikšanās. Par laimi, jau sen, pirms visu lielo nelaimju sākuma, mēs esam saņēmuši kārtīgu kultūras poti, kuŗas iedarbība ir simtprocentīga un kuŗas derīguma termiņš nebeigsies nekad!”

“Par izcilu sniegumu gada garumā” Lielo Mūzikas balvu 2020 saņēma Maestro Raimonds Pauls un pianiste Agnese Egļiņa.

Apbrīnojami bagātīgs un daudzveidīgs ir Maestro devums aizvadītā gada koncertdzīvē spēlēts Rīgā, Liepājā, Rēzeknē, Jūr-

Mūzicē Kristīne Balanas

malā, Ventspilī un vēl daudzviet citur, sniedzot kopumā vairāk nekā 50 (!) māksliniecišķi augstvērtīgus koncertus! Līdzās ievērinības cienīgai sadarbībai gan ar jauniem talantiem, gan pieredzējušiem džezas mūziķiem, Maestro veidojis īpašas koncertprogrammas kopā ar pasaules mēroga zvaigznēm – ģēlmeņi Ivetu Apkalnu un mecosoprānu Elinu Garanču. Īstenojis arī oriģinālu kinomūzikas projektu, saspēļējoties ar *Sinfonietta Rīga* mūziķiem un Latvijas Radio bigbendu, kas Raimondam Paulam bijis uzticams sabiedrotāis arī dzīvan vairākos citos aizraujošos skatuves piedzīvojumos. Neaizmirstami mūzicēti arī kopā ar LNSO un diriģentiem Andri Pogū un Jāni Stafecki, un tad vēl

Raimonds Pauls saņem Publikas simpātiju balvu

Kultūras ministrs, operdziedātājs Nauris Puntulis

lieliskā sapratnē ar aktieri Andri Keišu un trompetistu Oskaru Ozoliņu izspēlēja fantāzija par Ojāru Vācieti “Sunī ārā nedzēnāma nakts”.

No nepieredzētām stāvovācijām Šanhajā līdz nerimstošiem aplausiem Liepājā un Rīgā, no žilbinošiem solouznācieniem līdz izcilām kameramūzikas programmām un no uzstāšanās izpārdotās koncertzālēs līdz mūzicēšanai izstāžu zālēs un tiešraides apstākļos, spilgti interpretējot kā klasiskas vērtības, tā iepazīstinot ar jaundarbiem – tik raibi bagātīga un daudzveidīga bijusi pianistes Agneses Egļiņas koncertdzīve 2020. gadā.

“Par izcilu darbu ansamblī” sudraba statuete nonāca trompetista Jāņa Porieša rokās. Jānis

Porietis savu trompetes skaņu līdz žilbinošam mirdzumam pulējis studijās pie amata lietpratējiem Latvijā, Holandē, Somijā un ASV, kur Kanzasas universitātē ieguvis doktora gradu. Ņujorkas Kārnegi zālē sajūsmnājis kritiķus un *Kansas Brass Quintet* sastāvā pamanījies mūzicēt arī Baraka Obamas inaugurācijas parādē. Par spīti kārdinošiem darba piedāvājumiem Amerikā un Ķīnā, Jānis Porietis atgriezās Latvijā, lai spodrinātu mūzikas dzīvi mums līdzās.

Par kategorijas “Gada jaun- darbs” laureātu kļuva Pēterā Vaska Sestais stīgu kvartets. Apgarotu skaistumu izstarojošais stīgu kvartets vēstī par atvadišanos, atskatīšanos, aiziešanu un satikšanos jau citā esībā... Kom-

ponista emocionāli nospriegotā mūzikas izteiksme te savijas ar atsaucēm uz dižā Ludviga van Bēthovena pārpasaulīgo mūziku un uzrunā tieši un ļoti personiski. Opuss tapis pēc pasaulslavenā Berlīnes stīgu kvarteta *Artemis* pasūtījuma un pirmatskaņojumu tā fantastiskajā lasījumā piedzīvojis “Rudens kamer- mūzikas festivālā” – Liepājas “Lielajā dzintarā” izskanot 2. oktobrī un dienu vēlāk aizkustinot, savīļņojot un mierinot arī Dzintaru koncertzālē.

Kategorijas “Gada jaunais mākslinieks” laureāts ir kuŗa “Kamēr...” diriģents Aivis Greters.

Viņš 2020. gadu iesāka ar veiksmīgu startu pie LNSO diriģenta pulsts koncertā “LeNeSons un Mocarta opera” un turpināja, dedzīgi strādājot ar kvēli mīlēto kori “Kamēr...” Kopš 2018. gada Aivis ir tā māksliniecišķais vadītājs un galvenais diriģents un aizvadītajā gadā spilgti pierādīja, ka arī sarežģītos apstākļos kuŗmūzikai ir jāturpina skanēt. To apliecināja gan viņa vadītais mūzikāli performatīvais piedzīvojums “Kamēr... upē”, kas Cēsu Mākslas festivāla apmeklētājus Gaujas krastos savīļņoja 25. jūlija vakarā, gan monumentālais kuŗa 30. jubilejas koncerts *Lux aeterna* 12. septembrī, kura skanējumu Rīgas Domā kuplināja krāšņā sadziedāšanās ar *Sinfonietta Rīga* instrumentu balsīm. Aivim Greteram piemīt ne vien slavējama radošā degme un mērķtiecība, bet arī tālredzība un spēja lielajā kopainā pamanīt pat vissmalkākās detaļas.

“Par izcilu interpretāciju” Lielo mūzikas balvu 2020 saņēma dziedātājs Aleksandrs Antonenko un pianists Reinis Zariņš. Balva piešķirta par Richarda Štrausa un Richarda Vāgnera mūzikas atskaņojumu “Jūrmalas festivālā” noslēguma koncertā 4. augustā Dzintaru koncertzālē.

“Publikas simpātijas” balsojumā, kas norisinājās vadošajā ziņu medijā “Delfi”, visvairāk punktu ieguva Maestro Raimonds Pauls. Tēlnieka Gata Erdmaņa radīto “Izcilības sfēru”, diplomu un tradicionālo torti komponistam pasniedza diriģents Kaspars Ādamsons.

Lielā mūzikas balva (LMB) ir augstākais Latvijas valsts apbalvojums mūzikā. LMB organizē VSIA “Latvijas Koncerti” sadarbībā ar Kultūras ministriju.

1993. gadā Latvijas Republikas Kultūras ministrija, pēc toreizējā kultūras ministra Raimonda Paula iniciatīvas, pieņēma lēmumu ik gadu izcilākos sasniegumus mūsu valsts mūzikas dzīvē godināt ar speciālu balvu. LMB augsto prestižu gan sabiedrībā, gan mūziķu aprindās nodrošina respektablas žūrijas darbs, kuŗas dalībnieki visu gadu apmeklē koncertus un ik mēnesi satiekas sēdēs. Janvāra sākumā žūrija izvirza LMB iepriekšējā gada nominantus, par kuŗiem paziņo īpašā Kultūras ministrijas preses konferencē, un tikai pirms paša LMB pasniegšanas pasākuma notiek žūrijas balsojums par laureātiem.

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

***
LOM atvērs grāmatu
"Ar bērna acīm"

Komunistiskā genocīda upuru piemiņas dienā 25. martā plkst. 14 Latvijas Okupācijas muzejs (LOM) tiešsaistes pasākumā atvērs grāmatu "Ar bērna acīm".

Izdevums veidots, izmantojot divu 1949. gada deportācijas piedzīvojušu cilvēku – Benitas Eglītes, dzim. Plezere un Andas Līces liecības, atmiņas un pārdomas.

Grāmatā publicēti Benitas zīmējumi ar paskaidrojumiem, kas ar bērna skatījumu atklāj dzīvi izsūtījumā no 1949. līdz 1956. gadam, ir papildināti ar viņas 2016. gadā Latvijas Okupācijas muzejam sniegtās intervijas fragmentiem. Dzejnieces Andas Līces pārdomas tapušas 2020. gadā, iedvesmojoties no Benitas zīmējumiem un teksta, savijot tos ar pašas piedzīvoto.

1949. gada 25. martā Benitas Plezeres ģimene, tāpat kā tūkstošiem citu Latvijas ģimeņu, bruņotu sargu pavādībā sāka ceļu no mājām Anneniekos uz Sibīriju. Benitai tad bija 11 ar pusi gadi un tur – svešumā, badā un aukstumā viņa izdzīvoja savu bērību. Plezerus atbrīvoja 1956. gada 12. oktobrī – tieši Benitas dzimšanas dienā.

Grāmatā publicētos zīmējumus par izsūtīšanu Benita sāka zīmēt pēc atmiņas jau 1949. gada maijā. Zīmējumi kā vēstules bieži tika sūtīti tuviniekiem Latvijā. Krustmāte saņemtos zīmējumus slēpa mājas bēniņos. Benitas mamma zīmējumus numurēja, saglabāja un atgriezoties atveda uz Latviju. Šobrīd zīmējumi glabājas Latvijas Okupācijas muzeja krājumā.

Kad 2006. gada 19. oktobrī Apvienotās Karalistes karaliene Elizabete II viesojās Latvijā un apmeklēja Latvijas Okupācijas muzeju, viņa gribēja satikt cilvēkus, kas bija izdzīvojuši holokaustu un deportācijas. Tā viņa uz brīdi iepazīnās arī ar Benitu un viņas Sibīrijas stāstu. Benitai līdzī bija viņas vienpadsmitgadīgā mazmeita Estere, kuŗai arī patīkot zīmēt.

***
Valsts prezidents tiek ar
Alvi Hermani

Valsts prezidents Egils Levits ticis ar Jaunā Rīgas teātra (JRT) māksliniecisko vadītāju Alvi Hermani. Abi pārrunāja Satversmē un starptautisko cilvēktiesību dokumentos garantētās izteiksmes brīvības jautājumus gan vispārpolitiskā, gan mākslas brīvības kontekstā, kā arī valsts finansiā-

lais atbalstu kultūrai krīzes laikā un JRT atgriešanos Lāčplēša ielas 25 telpās.

Vērtējot šī brīža publisko diskusiju kultūru un tvērumu, Hermanis izteica bažas, ka politikorektuma dēļ Latvijā var tikt zaudēta viedokļu daudzveidība. Viņš uzsvēra: "Ja zaudēsim vārda brīvību, tad ar laiku varam zaudēt arī savu neatkarību." Valsts prezidents uzsvēra, ka Satversmes 100. pants garantē vārda brīvību. Mākslas brīvība ir daļa no vārda brīvības, un tā ir svarīgs demokrātijas elements.

***
Apstiprināta
Satversmes tiesnese

Saeima par Satversmes tiesas (ST) tiesnesi apstiprinājusi Latvijas Universitātes (LU) Juridiskās fakultātes dekāni Anitu Rodiņu. Vēl dienu pirms Saeimas balsojuma bija neskaidras Rodiņas izredzes tikt ievēlētai ST tiesneša amatā.

Anita Rodiņa

Tomēr 11. martā, pēc pusotras stundas spraigām debatēm par Rodiņas iecelšanu ST tiesneša amatā balsoja 56 Saeimas deputāti, bet pret bija 35. Viņu šajā amatā atbalstīja Saskaņa, Zaļo un Zemnieku savienība, Vienotība, Attīstībai/Par! un vairāki deputāti no KPV LV frakcijas.

***
Apstiprināts tiesībsargs

Saeima 11. martā ar 68 balsīm "par" un 24 balsīm "pret" tiesībsarga amatā uz trešo pilnvaru termiņu ievēlēja Juri Jansonu.

Juris Jansons

Deputātiem bija jāizšķiras starp trīs kandidātiem – esošo tiesībsargu Jansonu, Labklājības ministrijas parlamentāro sekretāru Krišu Lipšānu (Par cilvēčīgu Latviju/KPV LV) un bijušo Talsu novada domes vadītāju, juristu Edgaru Zelderi, kuŗu virzīja Jaunā konservatīvā partija.

***
Fonda "Namejs" akcijas laikā
ziedo LBS kaŗavīru ģimenēm

Valsts aizsardzības un patriotisma fonda "Namejs" rīkotās akcijas laikā Latvijas sabiedrotie kaŗavīri saziedojuši 8000 eiro datoru iegādei, lai palīdzētu kaŗavīru un zemessargu bērniem un padarītu viņu attālināto mācību procesu ērtāku un efektīvāku. Fondam bija iespēja iepriecināt vēl 18 ģimenes ar jauniem datoriem.

Valsts prezidents Egils Levits kā valsts bruņotā spēka augstākais vadonis augsti vērtē fonda "Namejs" aktivitātes un pateicas sabiedrotajiem kaŗavīriem par nodērogo dāvinājumu. Tas uzlabos ne tikai attālināto mācību procesu, bet palīdzēs arī pilnveidot bērnu digitālās prasmes.

"Vēlos pateikties NATO paplašinātās klātbūtnes Kaujas grupas un Latvijas sabiedroto valstu Nacionālā atbalsta elementa kaŗavīriem un sabiedroto valstu iedzīvotājiem, kuŗi ziedoja naudu Latvijas bruņoto spēku kaŗavīru ģimenēm, lai iegādātos datorus viņu bērniem attālinātajām mācībām šajos grūtajos vīrusa pandēmijas laikos, kas ietekmējis visu pasauli. Viena no kaŗavīru vērtībām ir uzticamība, iestājoties par savu un sabiedroto valstīm un biedriem. Šādi jūs apliecināt savu uzticamību savām domām, vārdiem un darbiem. Paldies par atbalstu mūsu kaŗavīru ģimenēm!" stāsta fonda "Namejs" valdes priekšsēdis atvaļināts ģenerālleitnants Raimonds Graube.

***
Jūras spēki piedalās
militārajās mācībās

No 15. marta līdz 1. aprīlim Jūras spēki piedalās starptautiskajās militārajās mācībās Baltic MCM EX 2021 Vācijā, Dānijā un Baltijas jūrā.

Latvijas Jūras spēku stāba un
apgādes kuģis Varonis

Mācības organizē Vācijas Jūras spēki, un to mērķis ir pilnveidot Jūras spēku sadarbību un savietojamību, kā arī meklēt sprādzienbīstamos objektus Baltijas jūrā, padarot to drošāku kuģošanai. Mācību krasta fāze norisināsies no 20. līdz 22. martam Varnemundes ostā, Vācijā.

***
Saskaņā ar Ordeņu kapitula
2021. gada 23. februāra

lēmumu apbalvotajai personai, kuŗa ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atzīta par vainīgu tišā noziedzīgā nodarījumā, atņemts augstākais Latvijas valsts apbalvojums – Atzinības krusts. Ordeņu kapitulam ir kļuvis zināms, ka ar valsts apbalvojumu apbalvotā persona atzīta par vainīgu tišā noziedzīgā nodarījumā. Ordeņu kapituls atbilstoši Valsts apbalvojumu likumam ir pārbaudījis un izvērtējis šo informāciju, un konstatējis, ka apbalvotā persona ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atzīta par vainīgu tišā noziedzīgā noda-

SPILGTS CITĀTS

Vīrusa uzbrukuma
gadadienas mācības
Vai krīze būs veicinājusi cilvēcību?

Žurnāla IR pašreizējais redaktors Pauls Raudseps atskatās uz aizgājušo gadu, kad 12. martā valdība pieņēma rīkojumu nr. 103 "Par ārkārtas situācijas izsludināšanu", lai ierobežotu tobrīd jaunā, draudīgā SARS CoV-2 vīrusa izplatību. Kādu pieredzi esam guvuši šajos 12 mēnešos?"

Esam piedzīvojuši gan bailes, gan pārspīlētu pašpārliecību, bijuši starp Eiropas pirmrindniekiem un starp Eiropas pastarišiem, rīkojušies gan ātri un izlēmīgi, gan lēni un chaotiski. Lai gan krīze vēl nav beigusies, varbūt tās pirmajā gadadienā tomēr no tās varam kaut ko mācīties?

Kad notika pirmie Covid-19 uzliesmojumi, daudzi prognozēja, ka pandēmija mainīs pasauli. Neapšaubāmi, kad beidzot būsīm iznākuši no šī tuneļa pēc krīzes saulītē, dzīve izskatīsies citāda, un arī daudz kas gan ekonomikā, gan ģeopolitikā būs mainījies. Tomēr, vērtējot Latvijas pieredzi, zīmīgāks šķiet viss, ko par sevi jau zinājām un ko pandēmija ir apstiprinājusi.

Lielas krīzes mūs mobilizē. Barikādes, 2008. gada finanču krīze, Krievijas uzbrukums Ukrainai – atkal un atkal redzam, ka pēkšņi, eksistenciāli izaicinājumi spēj padarīt Latvijas sabiedrību un politiskus saliedētus un mērķtiecīgus. Kāds veselības aprūpes sistēmas atslēgas cilvēks man stāstīja, cik viņš bijis pārsteigts pagājušā gada pavasarī par to, ka pēkšņi valsts pārvaldē visus vajadzīgos lēmumus var pieņemt viegli un ātri. Tāpēc pirmo Covid-19 vilni pārdzīvojām relatīvi viegli. Diemžēl atkarībai no adrenalīna ir blaknes.

Mums patīk arī atlaist grožus. Kad nejutām vairs likteņa karsto dvasi pakausi, tad vispār aizmirstam par lieliem uzdevumiem un visu uzmanību veltām sīkām viltībām, it kā pasaules lielās kopsakarības varētu apšmaukt tāpat kā savulaik zemnieks muižkungu. Baņķieri sapņoja par Baltijas Šveici, Kalvītis par septiņiem trekniem gadiem, tagad mājīgi mierīgā vasara daudziem dziļi prātā iedēstīja domu, ka viņi ir viltīgāki par vīrusu. Taču sīki blēži nereti izrādās lieli muļķi un ar savu fatālo tuvredzību tikai nodrošina tautai iespēju atkal pierādīt, ka (dziļā nopūta) lielas krīzes mūs mobilizē.

Pauls Raudseps izvērza jautājumu pārdomām –, vai šī krīze būs iemācījusi, kā stiprināt labās un labot vājās vietas mūsu kopīgajā raksturā?

Un izsaka pieņēmumu:
Varbūt šī krīze tiks ciešāk paskatīties uz sociālo politiku. Pēc visas distancēšanās būsīm noilgojušies pēc cilvēciskiem kontaktiem. Varbūt tas veicinās arī cilvēcību.

rījumā. Ņemot vērā konstatēto, Ordeņu kapituls 2021. gada 23. februārī atbilstoši Valsts apbalvojumu likumā noteiktajai kārtībai nolēma atņemt augstāko valsts apbalvojumu.

Jelgavas uzņēmējam Gunāram Bubulim būs jādodas uz Valsts prezidenta kanceleju, lai atdotu atpakaļ viņam 2016. gadā piešķirto IV šķiras Atzinības krustu. Tiesa viņu atzinusi par vainīgu tišā noziedzīgā nodarījumā.

***
Pulksteņi Latvijā jāturpina
grozīt divas reizes gadā

Pagaidām jautājums par sezonālās laika maiņas atcelšanu Eiropas Savienības valstīs ir atlikts uz nenoteiktu laiku. Speciālisti LTV raidījumam "4. studija" norādīja, ka pulksteņa griešana ir kaitīga veselībai no daudziem aspektiem un ieteica pirms pārejas uz vasaras laiku jau nedēļu vai divas iepriekš pamazām pielāgot savu miega ciklu gaidāmajam.

2018. gadā Eiropas Komisija ierosināja pēc 2021. gada 28. marta pārtraukt ikgadējo pāreju uz

vasaras vai ziemas laiku, ļaujot ES dalībvalstīm izvēlēties, vai pastāvīgi piemērot vasaras vai ziemas laiku. Tomēr pagaidām gala lēmums vēl nav pieņemts. "Mēs arī kā Latvija valdības līmenī apstiprinājām, ka mēs esam gatavi atteikties no laika grozīšanas un palikt vasaras laikā," uzsvēra Ekonomikas ministrijas pārstāvis Normunds Freibergs, piebilstot, ka arī tuvākajām kaimiņvalstīm būtu jāaskaņo šī izvēle.

***
Latvijas paviljonā
EXPO 2020 – stāsts par Latviju

11. martā, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA) noslēdza līgumu par Latvijas nacionālā paviljona koncepcijas izstrādi un realizāciju izstādē EXPO 2020 Dubajā. Izstādi plānots atklāt šā gada 1. oktobrī, un tā norisināsies līdz 2022. gada 31. martam. (Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

Par labāko piedāvājumu tika atzīts triju uzņēmumu apvienības projekts ar nosaukumu *SOIL*. Konceptija paredz četras dimensijas reālizētu risinājumu, kuŗa centrālais elements būs kūdra kā unikāls materiāls, kuŗš spēj savienot Latvijas vēsturi ar mūsdienām un nākotnes sasniegumiem.

LIAA direktors Kaspars Rožkalns: "Latvijas paviljonu *EXPO 2020* vēlamies veidot kā stāstu par Latviju, no vēstures uz tagadni un nākotni. Kūdra ir ļoti simbolisks un Latviju raksturojošs materiāls. Tas radīs paviljonā īpašu auru un Tuvo Austrumu reģionam neierastu vidi. Ar šī piedāvājuma starpniecību mēs varēsim akcentēt valsts tēla vēribas un sekmīgi prezentēt mūsu uzņēmumu piedāvājumu."

***

Latvija atklāts

Ugandas Covid-19 paveids

Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra laboratorijā atklāts Ugandas jeb A.23.1 Covid-19 paveids, kas lokāli izplatījies Liepājā, aģentūru LETA informēja Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra Zinātniskās padomes priekšsēdētājs Jānis Kloviņš. Viņš stāstīja, ka pirms divām nedēļām, vērtējot testu paraugu sekvenēšanas rezultātus, Ugandas vīrusa paveids tika identificēts triju cilvēku paraugos no 192 analizētajiem jeb 1,56%. Savukārt nupat Ugandas paveids ir atrasts jau četros no 96 testu paraugiem jeb 4%. Visi šie saslimšanas gadījumi ir reģistrēti Liepājā, sacīja Kloviņš.

"Jau ir vērojams šī paveida pieaugums. Par Ugandas Covid-19 paveidu pietrūkst datu, taču tas tiek uzskatīts par potenciāli bīstamu, jo plaši izplatījies Ugandā, kur dominē pār citiem Covid-19 paveidiem, kā arī ir izplatīts Lielbritānijā," stāstīja Kloviņš. Viņš gan piebilda, ka pāniku sēt nevajadzētu, jo šī paveida bīstamība vēl ir jānoskaidro. Tomēr ir jābūt ļoti piesardzīgiem, jo divu nedēļu laikā tā izplatība ir ievērojami palielinājusies, kas liek domāt, ka tas varētu būt lipīgāks, norādīja speciālists.

***

Reorganizē Vakcinācijas projekta biroju

Vakcinācijas projekta biroju kā Veselības ministrijas (VM) strukturvienību likvidēs. Vienlaikus Nacionālajā veselības dienestā (NVD) tiks izveidota jauna struktūrvienība vakcinācijas projekta koordinācijai, informēja VM. Jaunajā struktūrvienībā NVD paspārnē finansiālā un cilvēkresursu kapacitāte tiks stiprināta, solīja VM. Līdzšinējie Vakcinācijas projekta biroja darbinieki ir atlasīti konkursa kārtībā un turpinās projekta koordināciju NVD. Viņu atalgojums tiks noteikts saskaņā ar vienoto valsts pārvaldes atalgojuma sistēmu. Vakcinācijas projekta norisi ikdienā nodrošinās koordinācijas grupa, kuŗā būs iekļauti VM, NVD, Slimību profilakses un kontroles centra, Žaļu valsts aģentūras un citu VM iestāžu vadošie darbinieki un eksperti.

Vakcinācijas projekta regulāru pārraudzību nodrošinās Vakcinācijas projekta Rīcības komiteja,

kuŗu vadīs veselības ministrs un kuŗā tiks aicināti darboties arī citu ministriju un organizāciju pārstāvji no Veselības aprūpes darba devēju asociācijas, Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas Lielo pilsētu asociācijas.

***

"Dvēseļu putenis" nesāņem "Oskara" nomināciju

katēgorijā "Labākā oriģinālmūzika".

Režisora Dzintara Dreiberģa kinofilma "Dvēseļu putenis" ar komponistes Lolitas Ritmanis mūziku neturpina dalību ASV Kinoakadēmijas balvas *Oskars* sacensībā, nesāņemot nomināciju katēgorijā "Labākā oriģinālmūzika". ASV Kinoakadēmija tiešraidē paziņoja nominantus minētajā katēgorijā, kur par uzvaru sacentīsies oriģinālmūzika no tādām kinolentēm kā režisora Spaiķa Lī kaŗa drāma *Da 5 Bloods*, režisora Deivida Finčera – *Mank*, režisora Lī Aizeka Čanga – *Minari*, režisora Pola Grīngrasa *News of the World* un režisora Pīta Doktera – *Soul*.

***

Vai Rīgā būs vēl viens mākslas muzejs

Pjotrs Avens

Krievijas miljardieris un mākslas kolekcionārs Pjotrs Avens iegādājies nekustamo īpašumu Rīgā, Krišjāņa Valdemāra ielā 19, ar mērķi nākotnē šajā namā izveidot nevalstisku latviešu un krievu mākslas muzeju, aģentūru LETA informēja Avena pārstāvji.

Nams K. Valdemāra ielā 19

Zemesgrāmatas informācija liecina, ka Avena dibinātā labdarības organizācija *Aven Foundation* šā gada janvārī īpašumu par 3,65 miljoniem eiro iegādājusies no SIA *Celcius Properties*. Mūŗa īres nams Krišjāņa Valdemāra ielā 19 celts 1873. gadā, tā arhitekts bija Heinrichs Kārlis Šēls.

Avena privātā mākslas kolekcija tiek veidota vairāk nekā 25 gadu garumā. Viņam pieder 20. gadsimta sākuma krievu mākslinieku darbu privātkolekcija, tāpat arī vairākas citas kolekcijas. Starp tām ir arī padomju propagandas porcelāna kolekcija un Rīgas mākslas porcelāna un keramikas kolekcija. Viens no Rīgā iecerētā muŗeja mērķiem būs veicināt Latvijas porcelāna atpazīstamību, acinot novērtēt tā unikālītāti un augstvērtīgo māksliniecisko kvalitāti.

***

Rīgas Baleta skolas audzēknei bronzas medaļa Starptautiskajā Baleta konkursā

15. martā, Rīgas Baleta skolas I kursa audzēkne Keita Marija Bloma ieguva bronzas medaļu Valentīnas Kozlovas Starptautiskajā Baleta konkursā (*Valentina Kozlova International Ballet Competition/ VKIBC*), informēja skolas pārstāvji.

Keita Marija Bloma

Konkurss no 8. līdz 15. martam norisinājās jau 10. reizi. Tradicionāli tas notiek Ņujorkā, ASV, taču šogad tas notika tiešsaistē dažādās pasaules valstīs Eiropā, Āzijā, Austrālijā, Dienvidāfrikā, Dienvidamerikā, Ziemeļamerikā un Latvijā. Konkursa dalībniekus vērtēja kvalificēti un starptautiski pazīstami dejas eksperti tiešsaistē. Latviju konkursā pārstāvēja PIKC "Nacionālā Mākslu vidusskolas" Rīgas Baleta skolas 5. klases audzēkne Aleksandra Treimane un I kursa audzēkne Keita Marija Bloma. Finālā abas dalībnieces ir ieguvušas uzaicinājumus piedalīties meistarklasēs pasaules labākajās baleta skolās Londonā un Parīzē, kā arī Starptautiskajā baleta festivālā "Baleta zvaigznes Jūrmalā".

***

Jaunā Eirovīzijas dziesma turpina pagājušā gada temu

Samantas Tinas Eirovīzijas dziesmas *The Moon Is Rising* vēstījums par spēcīgām sievietēm ir līdzīgs tam, ko dziedātāja pērn vēlēās paust ar dziesmu *Still Breathing*, LTV raidījumā *Rīta Panorāma* pastāstīja Tīna. Mūziķe skaidroja, ka, strādājot pie jaunās dziesmas demo izstrādes, kas notika divu dienu ilgā dziesmu rakstīšanas nometnē, viņa klātesošajiem autoriem un producentiem jau sākotnēji norādījusi – ja reiz pērnajā gadā nesanāca šo stāstu izstāstīt uz lielās skatuves, tad šogad viņa gribētu temu turpināt.

Samanta Tīna

Dziesmas *The Moon Is Rising* autori ir Oskars Uhaņš (SKVR), Aminata Savadogo un Samanta Tīna. Skaidrojot dziesmas ieceri, Samanta Tīna raidījumā "Kā uzvarēt Eirovīzijā? Samantas Tinas ceļš uz Roterdamu" sacīja: "Es gribu runāt par mums kā sievietēm, kuras ir dažādas. Mums katrai ir savs stāsts, bet mēs gribam būt šeit tādas, kas mēdīs esam." Jaunā dziesma, kas pirmatstāstījumu piedzīvoja 12. martā, jau izpelnījies dalītu reakciju no klausītājiem.

VĒSTNICĪBU ZIŅAS

KANADA. 15. martā Latvijas vēstnieks Kanadā Kārlis Eichenbaums, vēstniecības padomniece Inga Skrūzmane un vēstniecības lietvede Solvita Rakitko attālināti tikās ar Kanadas Latviešu centra Toronto Nākotnes plānošanas komiteju. Pirmā tikšanās bija veltīta Latvijas un Kanadas uzņēmējdarbības aktivizēšanai, izskatot iespēju veidot Latvijas uzņēmēju centru Toronto. Atklāta un auglīgā sarunā tika nolemts sadarboties ciešāk, lai veicinātu iespējas Latvijas uzņēmējiem attīstīt un paplašināt savas iespējas Kanadā, kā arī plašāk, sadarbbībai pieaicinot arī citus interesentus.

KOREJA. Latvijas vēstnieks Korejā Āris Vīgants darba vizītē apmeklēja Gimpo pilsētu. Vizītes laikā tika parakstīts saprašanās memorands ar Gimpo Kultūras fondu, kas paredz sadarbību trīs izstāžu izrādīšanā Gimpo pilsētā. Šie pasākumi notiks, atzīmējot Latvijas – Korejas Diplomātisko attiecību 30 gadu jubileju un veicinās kultūras apmaiņu ar Dienvidkoreju.

IZRAĒLA. 5. martā vēstnieks Aivars Groza kopā ar citiem EU valstu vēstniekiem un vēstniecību pārstāvjiem piedalījās Izraēlas piekrastes attīrīšanas operācijā *Beit Janai* plūdmalē netālu no Netānijas pilsētas, palīdzot novērst lielāko dabas katastrofu Izraēlas vēsturē – novākt indīgos naftas atkritumus no Vidusjūras piekrastes.

ANDORA. 12. martā Latvijas vēstnieks Spānijas Karalistē Māris Klišāns iesniedza akreditācijas vēstuli Andoras Firstistes valsts vadītājam – līdzprincim Urgelas bīskapam, Viņa Ekselencei Žuanam Enrikam Vivesam Siciliam (*Joan Enric Vives Sicilia*), kļūstot par Latvijas ārkārtējo un pilnvaroto vēstnieku Andoras Firstistē. Svinīgajā ceremonijā Seu de Urgelas (*La Seu d'Urgell*) pilsētā, Andoras līdzprincī pili piedalījās arī Andoras ārlietu ministre Marija Ubača Fonta (*Maria Ubach Font*).

***

Apkopo renesanses laikmeta skaņumākslas mantojumu Latvijā

Latvijas Universitātes Literātūras folkloras un mākslas institūta pētniece, mūzikoloģe Ilze Šarkovska-Liepiņa daudzu gadu garumā veikusi apjomīgu pētījumu un tā rezultātā izdevusi grāmatu "Latvijas mūzika renesansē: priekšvēstneši, briedums, konteksti". Pētījums Latvijas Zinātņu akadēmijas vērtējumā atzīts par aizvadītā gada vienu no ievērojamākajiem sasniegumiem zinātnē.

Ilze Šarkovska-Liepiņa ar savu grāmatu

Mūzikoloģes pētījums par renesanses laika mūziku Latvijas teritorijā aizsākās jau astoņdesmitajos gados. Ilze Šarkovska-Liepiņa atklāja: "Šis pētījums tika aizsākts, vācot tādus kā mazus mozaikas graudiņus astoņdesmito gadu beigās un deviņdesmitajos gados, kad es strādāju pie savas disertācijas. Disertācija tika uzrakstīta un aizstāvēta, bet deviņdesmitajos gados pilnā mērā vēl nebija pieejami daudzi arhīvi ārzemēs, materiāli vēl nebija digitalizēti."

Toreiz pētniece grāmatu tā arī neizdeva, bet tagad, pēc daudzu gadu sarežģīta darba, tas ir noticis. Šī ir trešā izdotā grāmata serijā, kas veltīta mūzikas attīstībai Latvijā. Ilzes Šarkovskas-Liepiņas pētījums atklāj renesanses laikmeta skaņumākslas mantojumu Latvijas teritorijā, aptverot periodu no 15. gadsimta līdz 17. gadsimta sākumam. "Attiecībā uz tik tālu gadsimtu nošu materiālu pasaulē nemaz tik daudz nav. Ir milzīgs materiālu daudzums, kuŗos var atrast par tā laika mūzikas dzīvi. Reizēm tikai ar garām-ejošiem aprakstiem, ar īsiem pieņēmumiem, kur pavid mūziķu

vārdi vai kādi mūzicēšanas fakti. To visu ir jāmēģina iekombinēt tādā lielākā gleznā," pastāstīja muzikoloģe.

***

Latvijā būs pieejama vēl viena televīzijas programma – TV4

Konkursā par tiesībām izplatīt televīzijas programmu bezmaksas zemes apraidē ir uzvarējis mediju uzņēmums SIA "4. vara". Tas līdz šī gada beigām iedzīvotājiem piedāvās iespēju skatīties jaunu programmu TV4, kuŗā galvenokārt plānots pārraidīt izziņoša un izglītojoša satura raidījumus dažāda vecuma auditorijām, informē Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (NEPLP).

***

Ziņas īsumā

- **Trīs Latvijas farmaceitiskie uzņēmumi** - AS "Olainfarm", AS "Grindeks" un SIA "Pharmidea" – ar valsts atbalstu vēlas uzbūvēt rūpnīcu vakcīnu pret Covid-19 ražošanai, 10. martā Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijas sēdē atklāja Latvijas Ķīmijas un farmācijas uzņēmēju asociācijas valdes priekšsēdis un "Pharmidea" līdzīpašnieks Vitālijs Skrīvelis.

- Dabas skaitītāji, apsekojot Latvijas pļavas, iekšzemes un piekrastes kāpas, saldūdeņus, alas, iežu atsegumus, purvus un mežus, četras sezonās **kopumā atklājuši 52 jaunas sugas**. Starp tām ir divas līdz šim Latvijā nesastaptas augu sugas, septiņas sūnu, 12 ķērpju, 15 glotsēņu un 16 sēņu sugas. Daļa jaunatklāto sugu ir retas ne tikai Baltijā, bet arī Eiropas mērogā.

- **Paaugstināta ziedputekšņu koncentrācija** gaisā palielina risku saslimt ar Covid-19. Pie šāda secinājuma nonākusi Minchenes Tehniskās universitātes un Minchenes Helmholca centra pētnieku grupa. Pētījumi liecina, ka ziedputekšņi var padarīt cilvēkus uzņēmīgākus pret dažām elpceļu vīrusu infekcijām neatkarīgi no tā, vai viņiem ir alerģija pret ziedputekšņiem.

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

JURIS
LORENCIS

Politikā ir brīži, kad sirds saka vienu, bet prāts – pavisam ko citu. It īpaši jau cilvēkiem augstos, atbildīgos amatos. Marta sākumā Eiropas Parlamenta deputāti aizklātā balsojumā atņēma tiesisko imunitāti savam kolēģim, vienam no katalāņu neatkarības kustības līderiem Karlesam Pudždemontam (*Carles Puigdemont*). No 705 deputātiem 400 balsoja "par", 248 – "pret", bet 45 deputāti atturējās. Tā kā balsojums bija aizklāts, tautas pārstāvju patiesās simpātijas mums nav zināmas. Vienīgi deputāts no Latvijas Roberts Zīle, kuŗš pārstāv Nacionālo apvienību, savā *twitter* kontā @robertszile 9. martā ierakstīja: "Dienzēl EP vairākums atbalstījis katalāņu līderu imunitātes atcelšanu. Tādējādi politiskie bēgļi kļūst par realitāti arī ES iekšienē – savienībā ar visai divkosīgu izpratni par likuma varu un pašnoteikšanos. Ņemot vērā nesenas vēlēšanas un katalāņu vēlmi pēc tās, šis ved strupceļā."

Tāpat auksts politisks aprēķins šoreiz izrādījās svarīgāks nekā izpratne par taisnīgumu. Kā saka Zīle – divkosība. Es vēl piemetinātu – dubultie standarti. Zīmīgi, ka Eiropas Parlamenta balsojums sekoja tikai dažas nedēļas pēc 14. februāri notikušajām Katalonijas parlamenta vēlēšanām, kuŗās reģiona neatkarības atbalstītāji guva pārliecinošus panākumus. No 135 Katalonijas parlamenta deputātu vietām viņiem tagad ir 74. Lai gan teritorijas ziņā Katalonija ir divas reizes

mazāka par Latviju (32 000 kvadrātkilometru), tās iedzīvotāju skaits ir visai prāvs – 7,7 miljoni. Neatkarīga Katalonija būtu "vidēja" Eiropas valsts, līdzīga Nīderlandei, Beļģijai vai Šveicei. Notikumiem Katalonijā ir lielas paralēles ar Latvijas jaunāko laiku vēsturi. 1932. gadā izveidoto Katalonijas autonomiju 1939. gadā likvidēja diktators Franko. To atkal atjaunoja 1977. gadā, divus gadus pēc Franko nāves. Taču katalāņu tauta savās prasībās pēc pilnīgas neatkarības vēlējas iet tālāk. Iedvesmojoties no "Baltijas ceļa", 2013. gada 11. septembrī 400 000 cilvēku piedalījās akcijā "Katalonijas ceļš", sadodoties rokās un izveidojot 400 kilometrus garu cilvēku ķēdi. Latviešu komponista Mārtiņa Brauna dziesma "Saule, Pērkons, Daugava" (katalāņu versijā "Ara és l'hora" jeb "Tagad ir laiks") 2014. gadā tika pasludināta par Katalonijas neatkarības kustības himnu.

Šis "Tagad ir laiks" pienāca 2017. gada 1. oktobrī. Katalonijā notika referendums, kuŗā piedalījās 43 % no aptuveni 5,3 miljoniem balsstiesīgo. Šajā balsojumā 90 % vēlētāju atbalstīja atdalīšanos no Spānijas. Nelielais balsotāju skaits skaidrojams ar to, ka Spānijas varas iestādes visiem spēkiem centās kavēt referendumu norisi. Ceturtā daļa iecirkņu tika slēgti. Sadursmēs ar policiju traumas guva ap 1000 cilvēku, pārsvarā no gumijas lodēm. Internets bija pilns ar fotogrāfijām – vienā pusē rokās sadevušies dzie-

doši cilvēki, ziedi un karogi, otrā – melnos tērpos un ķiverēs tērpušies drošības iestāžu darbinieki. Tas viss ļoti atgādināja skatus, kādus nesen varēja vērot Baltkrievijas un Krievijas pilsētu ielās. Komentējot Katalonijas referendumu, toreizējais Eiropas Komisijas prezidents Žans Klods Junkers izteicās: "Eiropas Komisija akceptēs Katalonijas neatkarību tikai pēc tam, kad to tiesiski būs apstiprinājušas Spānijas varas iestādes." Bet Spānijas centrālās valdības attieksme ir zināma – nekādu neatkarību! Katalonijā notiekošais ir noziegums pret vienotu valsti! Cik pazīstami vēstījumi! Kaut kas līdzīgs Atmodas laikā skanēja no Maskavas.

Tomēr represijas katalāņus neapņēma, un 2017. gada 27. oktobrī Katalonijas parlaments ar balsu vairākumu (70 balsis no 135) pasludināja Katalonijas Republikas neatkarību. Spānijas centrālā vara referendumu un Katalonijas parlamenta balsojumu neatzina. Tajā pašā dienā Spānijas Senāts nobalsoja par tiesas pārvaldes ieviešanu Katalonijā. K. Pudždemons bija spiests pamest valsti un kopš tā laika dzīvo emigrācijā Beļģijā. 2019. gadā viņš tika ievēlēts Eiropas Parlamentā un vienlaicīgi aizmuguriski notiesāts uz 13 gadiem cietumā. Varētu domāt – kā tad tā? Spānija ir daļa no Rietumu demokrātijas. Kāpēc gan lai tā neatļautu katalāņu tautai pašai lemt savu likteni? Kā piemērs varētu kalpot 1992. gadā notikusī miermīlīgā Čehoslova-

kijas sadalīšanās divās draudzīgās valstīs – Čehijā un Slovākijā. Bet bijušās impērijas (un Spānija ir viena no tām) domā citādi. Mēs, latvieši, to esam izbaudījuši uz savas ādas cara impērijas un PSRS laikos, to redzam šodienas Putina Krievijas politikā.

Saskaņā ar mūsdienu starptautiskajām tiesībām katrai nācijai ir tiesības pašai lemt savu likteni un izvēlēties valstisko statusu. Tomēr tikpat svarīgs ir valstu suverenitātes un teritoriālās neaizskaramības princips. Tiesiska pretruna, kuŗā iebūvēts konflikts. Šajā cīņā parasti uzvar tas, kam lielāka izturība un ietekmīgāki draugi. To, ka jautājums ir visai sarežģīts, pierāda Kosovas gadījums. Latvija bija viena no pirmajām pasaules valstīm, kas atzina albāņu apdzīvotās Kosovas neatkarību jau 2008. gada februārī. Pamatojums – tautu pašnoteikšanās tiesības. Bet albāņiem ir jau sava valsts, un tā ir Albānija. No šāda viedokļa raugoties, savu valsti var pieprasīt arī Donbasā dzīvojošie krievi. Bīstams precedents!

Latvijas nostāja Katalonijas jautājumā mainās līdzīgi laikiem. Ja 1990. gadu sākumā Tautas Frontes vai LNNK politiķiem jautātu, ko viņi domā par Katalonijas neatkarību, tad atbilde visdrīzāk skanētu – "esam par". Šodien vismaz oficiālā Latvija klusē. Jo Latvija kopā ar Spāniju atrodas NATO un ES, mūsu valsti uzturas Spānijas kaŗavīri. Reālpoli-

tika, ar kuŗu Latvijai jāreķinās. Dienzēl šodienas pasaulē tā iet roku rokā ar dubultstandartiem. Rietumi, kas dēvē Baltkrieviju par "Eiropas pēdējo diktatūru" un pakļauj to sankcijām, vienlaikus uztur lieliskas attiecības ar teokrātisko Saūda Arabijas režimu. No Rietumu vērtību viedokļa raugoties, tā ir mežonīga valsts, kur pilsētu laukumos joprojām cērt galvas, nomētā ar akmeņiem sievietes un par zādzību amputē rokas. Bet karalistei ir nafta! Daudz naftas, un tas liek pievērt acis uz visu! Savukārt Vācija izliekas kurla, kad tiek minēti argumenti pret "Nordstream 2" gāzes vada būvniecību.

Vai Katalonijas neatkarība būtu ieguvums Eiropai? Ja uz Eiropas Savienību raugāties kā nacionālu valstu savienību, tad jā. Bet ja ar Eiropu saprotam "Eiropas savienotās valstis", tad jauna neatkarīga valsts ir spieķis kontinenta integrācijas riteņos. Patiesībā šis jautājums ir neētisks, ne mums par to spriest. Ja kāda tauta patiešām vēlas neatkarīgu valsti, tā ir to pelnījusi un agrāk vai vēlāk savu mērķi sasniegs. Varas iestāžu represijas un aresti, tāpat brīdīnājumi vai pamudinājumi no ārpuses šo procesu var ietekmēt, bet ne pilnībā apstādināt.

Neraugoties uz globālizāciju, neatkarīgo valstu saime turpina pieaugt. 1900. gadā pasaules kartē bija 78 neatkarīgas valstis, 1950. gadā – 89, bet 2021. gadā – jau 195. Tāpat vēstures vējš pūš Katalonijas burās.

Katalonija un vēstures vējš

KĀRLIS
STREIPS

Trešdien, 10. martā, *Twitter* parādījās ieraksts no veselības ministra Daniela Pavļuta: "Šodien virknē vakcinācijas kabinetu nav piegādātas vakcīnas. Man ļoti žēl, un es no sirds atvainojos par šo situāciju. Mūs ir pievilis vakcīnu piegādātājs *Oribalt*, ir kaut kāda nesaprašanās vai neizdarība (to noskaidrošu), par vakcīnu piegādes grafiku ar Slimību profilakses centru. Risinām."

Oribalt ir zāļu, medicīnas preču un citu vielu vairumtirdzniecības, mazumtirdzniecības un loģistikas uzņēmums. Nākamajā dienā pēc ministra *tvīta*, *Oribalt* izplatīja paziņojumu, ka ligumu par vakcīnu izplatīšanu Veselības ministrija bija parakstījusi tikai devītā marta pēcpusdienā, piebilstot, ka 10. datumā uzņēmums piegādās vakcīnas uz Tūkumu, Jūrmalu, Cēsīm, Siguldu, Inčukalnu un vairākiem vakcīnu centriem Rīgā, bet 11. datumā – uz 24 dažādām pilsētām Latvijā. 11. marta rītā ministrs Pavļuts televīzijas intervijā teica, ka darbs notika pie līgumattiecību pārtraukšanas ar *Oribalt* un tās arī tika pārtrauktas. Un vēl – *Oribalt* pārstāvis sarunā 10. martā plkst. 17.30 neesot varējis skaidri pateikt, kāds būs tālākais vakcīnu izplatīšanas plāns. Viņš arī aiz-

rādīja – ja ministrija vēlas runāt par alternatīvām, tad tas būs jādara nākamajā rītā, jo... tobrīd jau bija beigusies darba diena! Pilnīgi piekritu, ka tas nu šai ārkārtas situācijā nav pats labākais no argumentiem, turklāt 10. datumā taču *Oribalt* sāka izplatīt vakcīnas, tāpat – ja *Oribalt* turpināja vakcīnas izplatīt arī nākamajā dienā, tad acimredzot vismaz tobrīd neuzskatīja, ka līgums laužts. Komentāra rakstīšanas brīdī 14. martā tas ir laužts, un kamēr ministrija organizē jaunu iepirkumu procesu, vakcīnu izplatīšana uzticēta diviem pagaidu uzņēmumiem.

Lai tā būtu. Nopietnāks tomēr ir jautājums par faktu, ka attiecībā uz vakcinēto iedzīvotāju procentu mūsu valsts Eiropā ir otrajā vietā no apakšas, virs Bulgārijas. Kopš pagājušā gada beigām Veselības ministrija ik pa brīdim ir palielījusi, ka šodien, lūk, saņēmām tūkstošus vakcīnu, citudien atkal pāris tūkstošus. Visos gadījumos tās ir bijušas vakcīnas, kuŗām ir vajadzīgas divas devas, tāpat vakcinējamo cilvēku skaits ir uz pusi mazāks.

11. martā veselības ministrs *Twitter* atzīmēja faktu, ka Eiropas Zāļu aģentūra bija autorizējusi jaunas vakcīnas izmantošanu no uzņēmuma *Johnson&John-*

son: "Mūsu vakcīnu portfeli ir 841 414 vakcīnu devu, kas pieejamas... 841 414 cilvēku vakcinēšanai!" Jā, *Johnson&Johnson* vakcīnai ir vajadzīga tikai viena doza, turklāt, atšķirībā no iepriekšējām, tā nav jāglabā ārkārtīgi un pat ārpriekšējās aukstās temperatūrās. Taču uzmanīgu mani darīja minētajā *tvītā* tālāk rakstītais: "Piegādes no aprīļa līdz gada beigām."

Ja pirmās *Johnson&Johnson* vakcīnas pienāks 1. aprīlī, tad tas taču nozīmēs, ka katru mēnesi būs pieejamas mazliet vairāk par 93 tūkstošiem devu. Latvijā dzīvo 1,93 miljoni cilvēku, un līdz šim ar visu kavēšanos uz 13. martu (jaunākie dati komentāra rakstīšanas dienā) vakcinēti bija 78 956 cilvēki. Veselības ministrija visai bravūrīgi sola, ka sākot ar aprīli, nu, tik būs! Latvijas Vakcinācijas centrs (par kuŗa dārgumu un lietderību laužti daudzi šķēpi) pagājušajā nedēļā stāstīja, ka visā Latvijā būšot vakcinācijas centri, lai katru nedēļu varētu potēt desmitiem tūkstošus cilvēku. Ministru prezidents Krišjānis Kariņš attiecībā uz šīm cerībām, ir teicis: "Tas viss izskatās labi. Bet Dievs nedod, ka atnāk vakcīnas, un mēs tās nevarēsim izpotēt!"

Te ir tāds dzīvosim – redzēsim moments. Latvijas valdība ne vienmēr ir bijusi pašos efektīvātos kalngalos. Attiecībā uz koronavīrusu tas ir skaidri redzams šādā paziņojumā interneta portālā *Delfi* par cilvēkiem, kuŗi savulaik pierakstījās uz vakcīnu portālā *Manavakcina.lv*. Kā atklājies, *manavakcina.lv* iespējas ir ļoti ierobežotas, tāpēc ievadītie dati par tūkstošiem cilvēku, kas pieteikušies vakcīnai vecumā grupā 70+ neesot savietojami automātiski. Tas ir diezgan liels manuāls darbs.

Neesot savietojami automātiski? 21. gadsimta otrajā desmitgadē, un neesot savietojami automātiski? Vai par to kāds padomāja, pirms izveidot šo sistēmu un tad to izbazūnēt pa visu valsti? Un vēl jo vairāk – mūsu valsti netrūkst datoru un informācijas sistēmu spožu ekspertu, kuŗi pavisam noteikti būtu varējuši izveidot sistēmu, kuŗā dati tomēr ir "savietojami automātiski." Nupat bija 32. gadadiena pirmajam pieteikumam kādā Lielbritānijas laboratorijā par to, kas ar laiku kļuva par internetu. Un joprojām mūsu valsts ar šādām lietām netiek galā.

Procesā nupat arī ir parādījies sprungulis. Sāka parādīties ziņas, ka atsevišķiem cilvēkiem pēc

AstraZeneca vakcīnas radušās veselības problēmas, proti, tromboflebīta pazīmes. 14 Eiropas valstīs nolemts uz nedēļu vai divām pārtraukt minētās potes izmantošanu. Mediju ziņojumos atradu šādu atzinumu: "Līdz šim nav pierādījumu par vakcīnu bīstamību." Un – "līdz šim Latvijā nav apstiprināts neviens ziņojums, kuŗā norādītie veselības traucējumi līdzinātos citās Eiropas Savienības valstīs ziņotajiem saistībā ar trombu signālu." Zāļu valsts aģentūra norādījusi, ka veselības sarežģījumi, tostarp trombu veidošanās, var tikt novēroti iedzīvotāju vidū dažādu iemeslu dēļ, neatkarīgi no zāļu lietošanas vai vakcinācijas." Komentāra rakstīšanas brīdī, 16. marta agrā rītā, Latvijā bija 52 504 cilvēki, kuŗi saņēmuši *AstraZeneca* vakcīnu, 28 gadījumos abas nepieciešamās devas. Latvijas Veselības ministrija un infektoloģijas speciālisti apgalvo, ka viņiem nav iemesla īpaši satraukties, ja rādās, ka ir smagākas blaknes, vajag vērsties pie ģimenes ārsta, bet tā tas ir visos gadījumos.

Saprotu, arī medicīnā drošība ir būtiska, bet šķiet kaitinoši, ka ar visām pārējām jau minētajām likstām ar vakcinēšanas procesu, tagad šī iemesla dēļ būs nedēļas vai divu nedēļu pārtraukums.

Stāsta turpinājums

JURIS
ĶENIŅŠ

Jāņa Kalniņa atgriešanās

Jānis Kalniņš neapšaubāmi ir tas Latvijas mūziķis, kuŗš vissekmīgāk izveidoja savu "otru dzīvi" mūzikā pēc Latvijas atstāšanas pēc Otrā pasaules kara. No tiem vairāk nekā 150 profesionālajiem mūziķiem, tostarp 26 komponistiem, kuŗi pēc mūzikologa Dr. Arnolda Klotiņa aplēšēm grāmatā "Mūzika okupācijā", devās bēgļu gaitās. Kalniņam bija varena karjera arī Kanadā, un par to to liecina 1984. gada Ņūbransvikas (*New Brunswick*) provinces balva – "Award for Excellence in the Arts", un goda doktora grāds *Mount Allison* universitātē, kuŗa pastāv kopš 1840. gada.

Jāņa Kalniņa ierašanās Kanadā ir arī skaists mīlestības stāsts. Jānis un Hermīne satikās 1945. gadā Libekā, drīz iemīlējās un sāka plānot, kā pamest nometnes dzīvi. Hermīne saņēma piedāvājumu strādāt, kā Kalniņš raksta, "kāda skroderniecības uzņēmumā" Montreālā, un tur ieradās 1948. gada Lieldienās. Tenors Mariss Vētra (pirmais Jāņa Kalniņa operas "Hamlets" tituluvaronis) jau bija Kanadā kopš 1946. gada un palīdzēja jauniebraucējiem. Kopā ar Latvijas Nacionālās operas baritonu Teodoru Briltu, Kalniņa draugu un arī otrā operas "Hamlets" iestudējuma dalībnieku, viņi sagādāja Kalniņam ielūgumu kalpot Frederiktonas (*Fredericton*) *St. Paul United Church* draudzē, kur ērgelnieks bija nesen nomiris. Gaidot Jāni, Hermīne raksta: "... es mīlu, mīlu un vēlreiz bezgalīgi mīlu tikai un vienmēr Tevi!" Atbildē Jānis tikpat kaislīgi: "Es šodien zinu, ka es tā nebiju mīlējis ne reizi savā mūžā –

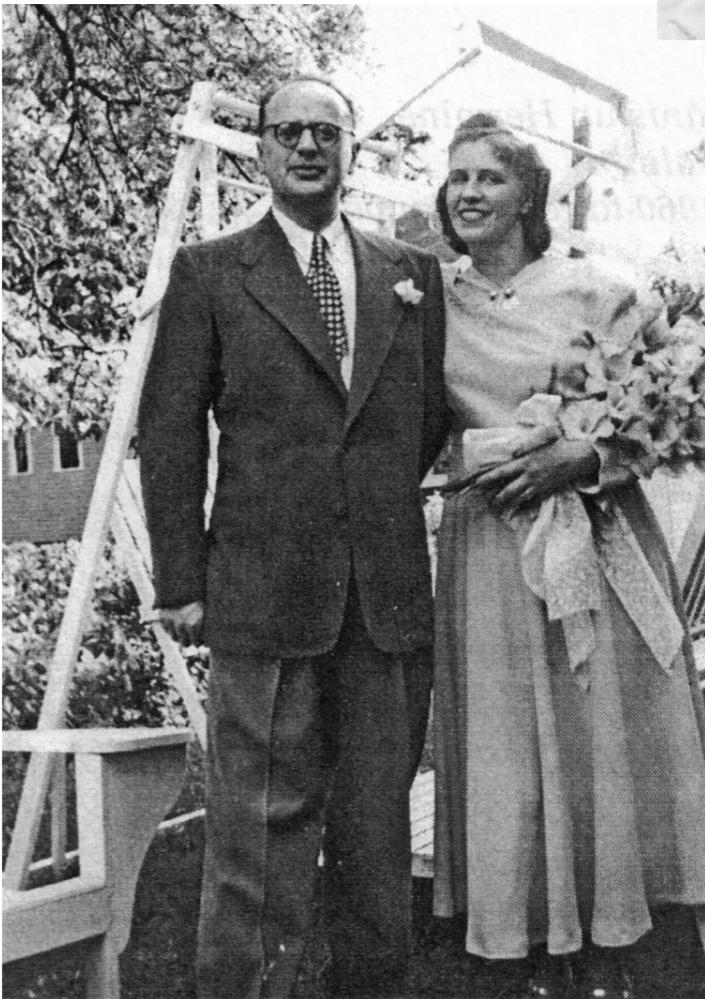

kā šoreiz... Tu, vienīgi Tu, būsi tā, kas mani visādi un vienmēr sapratīsi." Kalniņš ieradās Frederiktonā 1948. gada 1. augustā un tūlīt devās pie ērgelēm, kuŗas bija jaunas un varenas. Pie šīm ērgelēm Kalniņš nospēlēja vismaz 3160 dievdziesmas! 1948. gada 6. septembrī pāris nosvinēja kāzas.

Jānis neiedomājās, ka dzīve Kanadā būs tik gaŗa. 1948. gadā viņš rakstīja par topošo kopējo dzīvi: "Par nožēlošanu, neticu, ka nodzīvošu vēl 43 gadus." Kalniņš Kanadā pavadīja 51 gadu. Liktenīgi,

Hamlets un Ģertrūde – Mariss Vētra un Anna Ludiņa

Ar Hermīni kāzu dienā

tātes mūzikas fakultātes dekāns, un viņa kundze Felicita – pianiste.

Kalniņš dibināja (un diriģēja) trīs orķestrus. 1951. gadā Kalniņš uzsāka mūzikas pedagoga darbu būdams profesors *New Brunswick Teachers' College*, kur mācīja līdz 1971. gadam.

Bet visu šo laiku Kalniņš turpināja arī komponēt. No viņa 378 darbiem – lieliem un ne tik lieliem – 240 tapa Kanadā. (Vislielākie darbi – trīs operas un divi baleti bija tapuši Latvijā.) Liels skaits – 124 kompozīcijas no Kanadā radītajiem 240 skaņdarbiem tika sarakstītas latviešu auditorijai: veltījumi kuŗiem,

ar Kalniņu ir gandrīz 50 gadu starpība, un attālums no Toronto – 1000 km. Vispildītāk atceros jubilejas koncertu 1984. gadā, kuŗā piedalījās visi Toronto kuŗi. Latviešu Dziesmu svētku biedrība Kanadā bija pasūtīnājusi klavieru kvartetu tieši šim koncertam, un biju pagodināts izpildīt pasaules pirmatskaņojumu "Omām" ar vietējiem līdzīga gaŗagājuma Toronto puīšiem, tostarp Arturu Jansonu un Pēteri Zariņu.

Nevaru vēlreiz nepieminēt Kalniņa slaveno humoru. Pieņemšanā pēc koncerta Kalniņam pasniezda aploksnī. Pateicoties, viņš sāka runāt par dzīvnīkiem, un nobeidza, sakot: "Man patīk visādi dzīvnīki, visādi lopi, sevišķi *envelopi*."

35 gadus vēlāk gadījās atrast Kalniņa 1945. gadā tapušā vijolkoncerta notis, kas bija cietušas kādā pagrabā gandrīz 60 gadus. Pa to laiku Arturs Jansons bija uzdienējis par Toronto Latviešu Koncertapvienības valdes priekšsēdi, un es kalpoju XV Latviešu Dziesmu un deju svētkiem. Nolēmām šo "jauno" koncertu ierakstīt, un izdevās Dziesmu svētkos atklāt "*Canadian Amber*" – CD, kuŗā arī atrodas Kanadas dūzu Tāļivalža Ķeniņa un Iman-ta Ramiņa skaņdarbi.

Kanadas latvietis Kalniņa biografs Alfons Kalns Jāni Kalniņu raksturoja šādi: "Jānis Kalniņš dzima latvietis, bija kanadietis pēc izvēles, bet turpināja arī pēc izvēles būt dedzīgs latvietis."

2001. gadā Jāņa un Hermīnes Kalniņu pelni tika pārbedīti Meža kapos. 2022. gada 13. janvārī, pēc 87 gadiem viņa izcilā opera "Hamlets" atgriezīsies Rīgā uz LNO skatuves. Latvijas Nacionālās operas ģilde Amerikā aktīvi atbalsta šo projektu. Tuvāka informācija operas ģildes mājaslapā: www.lnogasv.org

Skolotāju kolledžā ar audzēknēm

ar Hermīni Kalniņu viņš bija precējies tieši 43 gadus.

Bija sācies latviešu spēcīgais iespaids Austrumkanadas akadēmiskās mūzikas dzīvē. Bez agrāk pieminētajiem Vētras un Brilta arī diriģents Alfrēds Štrombergs, vēlāk Kanadas Nacionālās operas – *Canadian Opera Company* - diriģents, vijolnieks Jānis Kalējs, savulaik *Acadia* universi-

skaņdarbi dziesmu svētkiem, instrumentāldarbi iecienītiem māksliniekiem un draugiem, Ziemeļamerikas jaunākās paaudzes māksliniekiem.

Kad pirmo reizi satiku Kalniņu, nodomāju – kāds laipns un humora pilns cilvēks. Profesionālās attiecības varēja būt tikai vai nu Dziesmu svētkos, vai īpašos koncertos. Turklāt man

Stiprinām pamatus un veidojam vēsturi

Sabiedriskā darbiniece Iveta Grava intervijā Ligitai Kovtunai

“No bērības esmu redzējis un sapratis, cik svarīgi ir Dziesmu svētki latvietības, sabiedrības un kultūras uzturēšanai ārpus Latvijas,” teica PBLA Kultūras fonda priekšsēdis Juris Ķeniņš un ierosināja izveidot īpašu Dziesmu svētku nozari fonda paspārnē. Tevi izraudzija par šīs nozares vadītāju. Tavā “kontā” jau ir vairāki atbildīgi sabiedriskie amati – Latvijas Nacionālās operas ģildes viceprezidente, Latviešu Dziesmu un deju svētku fonda ASV priekšsēža vietniece, Kultūras biedrības TILTS valdes locekle. Ko tev nozīmē šis jaunais amats?

Kā ikviens jauns amats, vispirms kārtām lielu atbildību un pienākuma apzināšanos. Arī daudz vairāk darba, lai arī ļoti interesanta. Un ja jau vadītāja – tas saistās ar atbildību un pienākumu pret tiem cilvēkiem, ar kuriem kopā būs jāstrādā. Tas nozīmē – motivēt un aizraut arī viņus, jo viens pats jau neko neizdarīsi. Sākot kaut ko jaunu, tas arvien ir izaicinājums. Mūsu komanda pirmoreiz tikās aizvadītā gada 1. (Austrālijā – 2.) novembrī PBLA organizāciju kultūras nozaru un Dziesmu svētku organizāciju vadītāju sapulcē, lai lemtu, vai šāda “jumta organizācija” vispār ir vajadzīga, un, ja ir, ko un kā darīsim, lai īstenotu mums uzticētos lielos mērķus (*Laiks* un *BL* par to vēstīja nr. 9. – *L.K.*). Lielā vienprātībā pēc četrstundu apspriešanās šiem laikiem raksturīgajā *zoom* formātā nolēmām – vajag! Tā tapa Dziesmu svētku forums. Turklāt izrādās, ka ir tik daudz, ko darīt. Pēc tam katrs no apspriedes dalībniekiem uzrunāja savas organizācijas valdi ar aicinājumu izraudzīties pārstāvjus jaunās organizācijas padomei. Un atkal lielā vienprātībā tika izraudzītas darbojošās personas. “Sniega lavīna” bija sakustējusies! Tātad mūsu nozarē, kurā darbosies – no Kanadas Juris Ķeniņš un Arturs Jansons, no ASV – Valda Grinberga, Pauls Berkolds un Aivars Osvalds, kurš pārstāvēs Latviešu Dziesmu un deju svētku fondu, no Brazīlijas – Renāte Albrehta, no Austrālijas – Ilze Libeka. Eiropu pārstāvēs ELA Kultūras nozares vadītāja Lelde Vikmane (Francija) un Lilija Zobens (Anglija), kuŗa ir arī pārstāve Latvijas Dziesmu svētku mākslinieciskajā padomē. Visi apveltīti ar lielu enerģiju un vēlēšanos darboties. Sēdēs turpina piedalīties arī dibinātāji.

Jau decembra sākumā nosūtījām PBLA valdei vēstuli ar lūgumu mūs uzņemt PBLA struktūrā. Un tā nonācām PBLA paspārnē.

Līdztekus tapa vēl viena aktīva vienība – Koŗa darba grupa. Aicinājām koŗa mūzikas speciālistus diasporā apzināt un gluŗi konkrēti – ieteikt 10 trimdas komponistu dziesmas, kas varētu skanēt lielajā Latvijas Dziesmu svētku programmā. Precīzāk – tās trimdas komponistu dziesmas, no kurām varētu izvēlēties, Noslēguma koncerta repertuāru sastādot. Bet varbūt arī citos koŗmūzikas koncertos. Tapa saraksts ar 87(!) dziesmām. Ko nu darīt?

Itin visas ir tik skaistas, un kuŗš gan ir tiesīgs sastādīt “zelta fondu” no 10 dziesmām?! Tagad darba grupa mēģina “reducēt” uz 15 – 18 dziesmām, ko tad sūtīsim ar ieteikumu Latvijas Nacionālajam kultūras centram.

Latvijā notika aptauja par dziesmām, ko koristi vēlētos dziedāt...

Mēs plašāku aptauju nerīkojām, bet aptaujājām mūsu koŗa mūzikas speciālistus. Piedāvāsim viņu ieteiktās 15 – 18 dziesmas, bet nekur nepazudīs arī pārējās ieteiktās dziesmas, jo turpināsim papildināt dziesmu sarakstu. Tā viens darbs ved pie otra. Varbūt

Minesotas svētkus. Runājot par dziesmu svētkiem ārpus Latvijas, kalendārs ir intensīvs – šā gada decembrī plānotās Kultūras dienas Austrālijā (Sidnejā) notiksot, 2022. gadā arī *Eslingena* – 75, 2023. gada vasarā, tātad lielas svētki Latvijā, bet 2024. gadā pat divi Dziesmu svētki – Kanadā un Anglijā (Lidsā). Būtu tiešām lieliski, ja visi šo svētku rīkotāji tiktos un apmainītos pieredzē – tas, lūk, ir vēl viens konkrēts mūsu jaunās “jumta organizācijas” uzdevums – sapulcēt arī viņus. Līdzās galvenajam – sadarbībai ar Latvijas Dziesmu un deju svētku rīkotājiem.

mūsu Baltā nama skatuves, kur tā pēdējo reizi skanēja pirms 78 gadiem un 8 mēnešiem. (Pēdējo reizi “Hamlets” te skanēja 1944. gada 13. maijā). Ir tapusi interesanta režija – kā laika tuneli tā vijas cauri Šekspīra laikam, cauri 30. gadiem Latvijā ar latviskiem elementiem un aizejot līdz mūsdienām, jau pieskaroties globālākām tēmām. Skatuve būs ieturēta ledus baltos toņos. (Režisore izrādei – Kristīne Vūss.) Tapušas skatuves tērpju skices (māksliniece Kristīne Pasternaka), skatuviskais ietērpis (mākslinieks Andris Eglītis). Konceptijas ietvarā skatuves mākslinieki jau strādā pie savām lomām, rosīgāks darbs sāksies rudenī. Ar lielām cerībām par iespēju tikties 2022. gada 13. janvārī aicinu ikvienu uz Rīgu, lai būtu kopā šai pirmizrādē, kas tiešām pacilās mūsu latvisko pašapziņu. Sakārtosim savus Latvijas apmeklējuma plānus, iezīmējot šo datumu! Varbūt mūs sagaidīs tikpat skaista, balta, sniegota diena kā šogad janvārī...

Mūsu opernamā ir tradīcija rīkot sarunas pirms pirmizrādes. Vai tādas arī būs?

Noteikti, turklāt padarot tās par svētkiem. Divas dienas pirms pirmizrādes plānotas sarunas un tikšanās ar izrādes veidotājiem mūsu Baltajā namā, kā teica komponiste Dace Aperāne, “pulcējoties no pasaules Rīgā, ar iespēju piedzīvot latviešu mūzikas vēstures veidošanu.”

Runājot par “vēstures veidošanu”, šis varētu būt ļoti izdevīgs brīdis ieskatīties arī savos privātos arhīvos un atmiņu apcirķņos, lai pievienotos šobrīd diasporā aktuālajai temai par trimdas arhīvu mājupceļu.

Noteikti! Bostonā, kā zināms, dzīvo Ādolfā Kaktiņa, 1936. un 1943. gada “Hamleta” iestudējuma Karaļa lomas izpildītāja mazdēls. Citkārt interesantas vēstures saiknes uzziņām gluŗi nejausi, kā man tas gadījās, piemēram, ar stāstu par Elzu Žebransku, izcilo latviešu operas zvaigzni, kuŗa jau 1941. gadā dziedāja Ņujorkas Mēropolitāna operā. Arī viņas radīnieku mājā glabājas daudz foto un vēsturisku dokumentu, kam tiešām jāatrod ceļš uz Latviju. Kā teikts: “Kas pagātni pētī, tas nākotni svētī”... Katrā ziņā mēs uzrunāsim, vāksim un apkoposim atmiņas, kas saistītas ar šo “vēstures veidošanu”. Gatavošanās “Hamleta” pirmizrādei varētu būt labs stimulss.

Bet par financēm?

Ģilde uzlika augstu latīņu – cildenajam mērķim savākt dāsnu ziedojumu – 200 tūkstošus dolāru. Esmu priecīga darīt zināmu, ka esam pāri 50%, par ko liels, liels paldies ikvienam ziedotājam! Bet ceļš vēl nav galā, tāpēc aicinu ikvienu mums pievienoties, atbalstot pasaules meistardarba – J. Kalniņa opera “Hamlets” atdzimšanu uz mūsu Baltā nama skatuves!

Maksājumu var veikt, sūtīt čeku uz Latvian National Opera Guild, Inc. c/o Maris Lapins, 29 East Gate, Manhasset, NY, 11030-3423, vai maksāt ar kredītkarti www.lnogasv.org/donate/

Iveta Grava: “Ar lielām cerībām par iespēju tikties 2022. gada 13. janvārī aicinu ikvienu uz Rīgu, lai būtu kopā šai pirmizrādē, kas tiešām pacilās mūsu latvisko pašapziņu. Sakārtosim savus Latvijas apmeklējuma plānus, iezīmējot šo datumu! Varbūt mūs sagaidīs tikpat skaista, balta, sniegota diena kā šogad janvārī...”

taps īpašs koncerts ar dziesmām, kas visbiežāk dziedātas trimdas Dziesmu svētkos, dziesmu un kultūras dienās. Iepriekšējos lielajos Dziesmu svētkos Latvijā pasaules latviešu koŗu koncerts jau bija, varbūt tomēr derētu arī turpmāk. Bet tas ir jājautā pasaules latviešu koŗu vadītājiem un dziedātājiem, kuŗus 27. martā aicināsim uz virtuālo tikšanos.

Vai arī Minesotas Dziesmu svētki 2022. gadā ir jūsu rūpju lokā?

Visi iet roku rokā – šo svētku Rīcības komitejas priekšsēdis Ansis Viksniņš ir Dziesmu un deju svētku fonda valdē. Turklāt – fonds jau finansiāli ir atbalstījis

Kā klājas ar otru lielo projektu – Jāņa Kalniņa operas “Hamlets” iestudējumu, par kuŗu tur rūpi Latvijas Nacionālās operas Ģilde?

Ar prieku varu uzdāvināt nule nodrukātos “Hamleta” reklāmas materiālus, kas tapuši Rīgas spiestuvē! Tos saņēmuši visi mūsu atbalstītāji kā apstiprinājumu tam, ka darbs rit pilnā sparā. Neaugoties uz šālaika īpašajiem apstākļiem, iesaistītie cilvēki strādā ar sirdi un dvēseli. Brīžiem nav viegli, taču mēs cits citu atbalstām un uzmundrinām. Varu apgalvot – sekmīgi tuvojamiem savam mērķim – operas pirmizrādei 2022. gada 13. janvārī Rīgā, uz

Atbalstītāju vārdi, kuŗu kopējais ziedojums līdz operas *Hamlets* pirmizrādei 2022. gadā sasniegs 500 US\$, tiks pieminēti izrādes programmā. Ja kopsumma sasniegs \$1000 US, – Jūs saņemsiet visus “Ceļojums uz operu *Hamlets*” piedāvājumus. Ar ziedojumu var godināt un pieminēt kādu, kam latviešu kultūra un sabiedriskā darbība bija īpaši nozīmīga. Daudzi uzņēmumi mēdz papildināt darbinieku ziedojumus organizācijām ar savu devumu, *matching grant*. To ir iespējams darīt arī Ģildes atbalstam. Ziedojumi INOG ir atvelkami no ienākumiem, ASV nodokļus aprēķinot. www.lnogasv.org

Kad 2011. gadā Rīgā posāmies uz citu Ģildes “lielo projektu” – Bruno Skultes operas “Vilkaču mantinieci” pirmizrādi, Latvijas mūzikas kritiķe nr.1 Inese Lūsiņa vienkāršā sirsnībā teica: “Ļoti, ļoti gribas, lai izdotos!” Šobrīd varu teikt to pašu, bet – ko darīt, lai “Hamlets” ilgāk turētos mūsu Opernama repertuārā? To jautāju tev arī kā cilvēkam, kas savulaik strādājis Latvijas Nacionālajā operā.

Ja būs laba izrāde, būs arī skatītāji. Bet marketing, patīk šis vārds, vai nepatīk, būs vajadzīgs. Izrādi ir jāprot atbilstoši “ietērt”, lai ieinteresētu klausītājus pasaulē. 1936. gadā tas gandrīz izdevās, mums šis darbs ir jāturpina. Rīgā to skatīsiet vietējā publika un tūristi, un noteikti nākotnē to cerams piedāvās arī plašāk – digitālajās vietnēs ARTE un *Operavision*, ko skatās visā pasaulē. Bet, kā ieinteresēt, teiksīm, kānādiešu opermīļus? Jānis Kalniņš taču ir arī “viņējais” komponists?

Kā pati, būdama mūziķe – arfiste, koŗu dziedātāja – remdē izsalkumu pēc mūzikas šajos laikos? Kas tavā mājā skan “fona”?

Nu, neskan man mājās “fona” nekas, bet ar lielu prieku pēc padarītiem darbiem vakaros mēdzu klausīties Hendeli, Pergolēzi... Mājās ir gan arfa, gan klavieres, nekas netraucē dziedāt, mūzicēšanai arī savam priekam gan vispirms jāievēgrina “stīvie pirksti”. Bet daudz laika aizņem sabiedriskais darbs, lai arī ļoti tikams un saistīts ar mūziku. Taču – vakarīt piecos pēc Latvijas laika bija kārtējā Ģildes *zoom* sanāksme. Ap septiņiem beidzās, un es piegāju pie loga, aiz kuŗa pavērsās pasakaina sniegotā ainava, tik skaisti apsnigušas priedes. Prātā uzausa Vizmas Belševicas “Es milu tevi tā, kā priede aug...”, uzliku Raimonda Paula dziesmu, noklausījos, nobildēju skaisto skatu. Un nosūtīju savam vīram Robertam, kuŗš šobrīd dzīvo un strādā Londonā... Tā ik dienu kāda sajūta, kāds skaists dabas skats vai dzejas rinda, gribot negribot, aizved pie mūzikas. Esmu laimīga, ka mūzika manā dzīvē ieņem tik svarīgu lomu.

DAIGA
MAZVĒRSĪTE

(Turpināts no Nr. 10)

Turpmākos gados, sākot no 1925., šiem vasaras koncertiem, tā saucāmām "haltūrām", pieaicinājām par dziedātāju operas jauno solistu Kārli Nīci (dzimušu Viesītē), lielisku tenoru un arī aktieri, sirsniņu cilvēku, saprotošu, ka lauku ļaudīm ir jāsniedz mūzikas skaistums, lai dzīvētu būtu atpūta no smagā zemes darba kaut vai svētdienās, klausoties koncertu ar latviešu komponistu dziesmām un Vakareiropas operu ārijām, ar vijoldarbiem, klavierdarbiem. Programma mums bija ļoti interesanta un īpaša. Klausītāju atsaucebe arī labu labā. Varējām nopelnīt ar pāris koncertiem skolas naudu un vēl atlikumu turpmākajai koncertu rīcībai. Tie notikuši bija jau Zasā, Saukā, Rugājos, Balvos, Viesītē, Stāmerienā, Beļavā un citur. Tika mēroti ceļi ar zirdziņu Vidzemes līnijdroškā tuvu un tālu. Braucām mājās jautru prātu ar ziedu klēpjiem dziedādami cauri Vidzemes siliem un mežiem, jo Kārļa Nīca kā priekšdziedātāja skaistā tenora balss un neizsīkstošais humors mūsu ceļus saīsināja draudzībā un neaizmirstama sirsnībā, jaunību atminot visu mūžu.

Kārļis Nīcis trīsdesmito gadu sākumā aizbrauca uz Austrāliju un iekārtoja tur sava mūža gaŗo dzīvi kā mākslinieks. Dziedāja koncertos arī manas solodziesmas, slavēdams, ka tās rakstītas no sirds, jo ļoti patīkot arī Austrālijas latviešiem."

Līdz ar radiofona dibināšanu Žilinski aicināja uz raidījumiem apmēram reizi mēnesī. Stimulu darbam deva arī aicinājumi doties koncertēt šur un tur uz laukiem. Piemēram, mūziķi ielūdza Harkovas kaimiņš Eižens Puriņš, jau būdams Tērvetes sanatorijas galvenais ārsts. Neredzējušies septiņus gadus, viņi atkal satikās, Tērvetē uzņemšana bija sirsniņa, pianists iepazīs ar ievērojamo rakstnieci Annu Briģaderi, kas slimniekiem lasīja savos jaunākos darbus, bet Žilinskis spirdzināja garu un miesu ar Šopēna, Bēthovena, Kalniņa mūziku. "E. Puriņš ilgus gadus draudzējās ar Grēviņiem, ar Annu, beigušu Latvijas konservatoriju pie profesora Pāvula Jurjāna, un Valdi, pazīstamo dzejnieku un literātu, kuršiem lauku mājās bija kaimiņos Tērvetes upes krastā. Tur tiku arī es ar Puriņa ģimeni aicināts ciemos. Trīsdesmito gadu sākumā pretim Kalna muižas centram prieku mežā tika uzcelta jaunā Tērvetes tuberkulozes sanatorija, Latvijā vislielākā šai jaunajai slimībai, ar 300 slimnieku vietām. Tur bija lieliska koncertu zāle ar Blitnera flīģeli, kurū nopirkām kopīgi ar dakteri. Nu varējām bieži koncertēt līdz pat 1941. gadam. Dakteris Puriņš uzskatīja, ka mūzika ir dzīvinošs dvēseles spēks diloņa slimniekiem. Braucām pāris reizes mēnesī ar mūsu izcilākajiem operas māksliniekiem – Hertu

Lūsi, Mildu Brehman-Štengeli, Marisu Vētru, Alīdu Vāni, Elfrīdu Pakuli, ar vijolniekiem Arvēdu Norīti, Lidu Rubeni, čellistu Pēteri Komisāru, arī baleta solistiem."

1927. gadā ar brīvmākslinieka diplomu Arvīds Žilinskis absolvēja konservatoriju, pieņemdams uzaicinājumu kļūt par Rīgas Tautas konservatorijas klavierpedagogu. Tolaik pianists bieži uzstājās ar saviem klaviervakariem radiofonā. Kādam no tiem gatavodams programmu, 1928. gadā Žilinskis stipri pārpūlēja roku. Uz locītavas izveidojās sāpīgs bumbulis, un likās, ka pianista karjera beigusies! Ar tādu apziņu mūziķis devies pie komponista,

gaišmatinā Milda Bēma, kas uz stundām nāca allaž skaisti ģērbusies un informēta par visiem jaunumiem mākslas un mūzikas pasaulē, kaut bija vienkāršas izcelsmes – viņas tēvs strādāja par kontrolieri pilsētas lopkautuvē. Milda mācījās arī dziedāt, Arvīds ar sajūsmu vēroja viņas talantu, aizrautību un čaklumu, taču pats sevi uzskatīja par vienkāršu, pat neinteresantu lauku zēnu.

"Turpmākajos gados ļoti grībējās iepazīties tuvāk ar viņas pašas personīgo dzīvi, ar viņas vecākiem, un pastāstīt arī par dzīvi uz laukiem vasaras mēnešos Saukā. Diemžēl man nešķīrās draudzība un amiziere ar meite-

klīgu, bet visas dzīves laimi ar šo man mīlo cilvēciņu. Klusībā lasīju Friča Bārdas dzejas, un savu pirmo solodziesmu *Ziedīņš* tiku veltījis Miiņai, Miai, saīsinātā vārdiņā no Mildas."

Mildas un Arvīda laulības notika 1931. gada 6. jūnijā Jāņa baznīcā, kurp jaunais pāris bija devis karietē ar diviem baltiem zirgiem. Mācītāja Meirāna svētīšanas vārdi skanēja uz čellista Pētera Komisāra un ērgelnieka Arvīda Prēdeļa spēlētās mūzikas fona. "Tālāk svinēts draugu un vecāku dzīvoklī, bet sešos no rīta sētas liepas zaros lakstīgalas dziesmai skanot, taksometrs aizveda uz manu irēto istabiņu Stabu ielā 38.

bus, bet mākslas radošajā darbā – Miiņa kā libretiste visiem skatuves darbiem: trim operām, trim baletiem, arī dziesmu tekstu atlasē pie manas mūzikas."

Šai ziņā Žilinskis izvilka laimīgo lozi – sieva Milda bijusi ne tikai draugs un atbalsts dzīves gājumā, bet arī padomdevēja radošos jautājumos. Tiesa, pirmajos kopdzīves gados viņa turpināja strādāt kā laborante pie mikroskopa pilsētas lopkautuvē, jo jaunā pāra materiālais stāvoklis nebija spožs. 1933. gadā tika atrasts dzīvoklis Valdemāra ielā, kurā ievācās arī Mildas vecāki. 1934. gada 24. martā Žilinskiem piedzima dēls Valts, mantodams senču mūzikālo talantu un izskatā līdzinādamies vairāk mammai, bet raksturā – tik labsirdīgajam tēvam. Valts pats stāstīja, ka viņu uzaudzinājis mammas tēvs Pēteris Bēms, no kuŗa puika smēlās visas dzīves gudrības.

Pa šo laiku 1933. gadā Arvīds bija saņēmis komponista diplomu un 1934. gadā viņa dziesmas Melgalvju namā publikai pirmoreiz dziedāja slavenais tenors Mariss Vētra. 1937. gada 17. oktobrī sarīkots pirmais Žilinska autorkoncerts, visu laiku turpinot pianista darbību gan solo koncertos, gan pildot koncertmeistara pienākumus. "Reti kādu no mūsu māksliniekiem publika mīl kā Žilinski," – tā Jēkabs Graubiņš rakstīja 1939. gadā pēc kārtējā klaviervakara, kuŗā atskaņoti arī paša sacerēti skaņdarbi. Žilinska vārds publikācijās minēts bieži un ikreiz ar simpātiju un atzinības krāsu, kam pamatā bija ne vien viņa lieliskā pianista tehnika, bet arī mūziķa personība. Laikabiedri viņu raksturojuši kā ļoti smalkjūtīgu, atsaucīgu cilvēku, mīlu un ļoti sirsniņu koleģi. Sekojoši arī Žilinska daiļrades rokkrakstam raksturīgs no personības izrietošs lirisks pamattonis: lielkoties sacerēti nelieli klavierdarbi un dziesmas kā veltījumi dabas noskaņām un arī klusas personiskas pārdomas, taču atzini-ba par kompozīcijām krājās lēni, pamazītēm.

Netišām mūziķim palaimējās doties ceļojumā uz Franciju. 1936. gada pavasarī Žilinskis piedalījās preses dienas koncertā, kur spēlēja solo un pavadīja operdziedoņus. Tika izspēlēta loterija, un arī pianists joka pēc nopirka divas biļetes, parasti neko nelaimēdams. Šoreiz Fortūna uzsmaidīja – lielais vinests bija ceļojums ar kuģi *Gun-dega* uz Franciju, ko apmaksāja Latvijas kuģniecības biedrība. 10. jūnijā bija jādodas ceļā, Arvīds brauca bez savas Mīdiņas, kas negribēja atstāt dēliņu bez pieskatīšanas. Franču valodu Žilinskis bija mācījis Harkovā, kaŗa gados, nu ar steigu bija jāatkarīto, kaut lielas sajūsmas mūziķim par darbam zaudēto mēnesi nebija.

(Turpinājums sekos)

konservatorijas profesora Jāzepa Vītola, izteicis vēlmi mācīties kompozīciju, un patiesi tika ieskaitīts Vītola kompozīcijas teorijas klasē.

Toruden ar Žilinski atgadījies kāds neticams notikums: kad aktieris Kristaps Linde lūdzis pianistu viņu pavadīt melodeklamācijas programmas koncertos, Žilinskis piekritis un devies līdz braucienā. Nevarēdams izturēt Lindes krākšanu, Arvīds naktī gājis kompanjonu modināt, bet paslīdējis un nokritis, turklāt tik neveiksmīgi, ka sasitis jau tā vārgo roku. No rīta pārsteigts ieraudzījis, ka sāpīgais bumbulis uz pārspēlētās locītavas pazudis! Tā nu roku izārstēja krākšana, – ļaunumā atradās labums, jo šī kaite un raizes par savu pianista nākotni bija pamudinājusi Žilinski nostāties uz kompozīcijas takas.

Liktenīgs bija arī Arvīda Žilinska klavier spēles pedagoga amats Tautas konservatorijā, jo alga bija neliela un nācās piepelnīties ar privāttundām. Skolnieku vidū bija arī pievilcīgā,

nēm pēc koncertiem, vai sabiedrībā un ciemos sarunās par visu, ne tā kā manam mūzikas draugam vijolniekam Vilim Švinkam, kuŗš dažās minūtēs man atņēma jebkuŗu ar savu izveicīgo, raito valodas manieri, katrai trāpīgi izpatīkdams kā īsts, piedzīvojis džentlmens."

Ap 1929. gadu Arvīds jutās pa īstam iemilējis, apmeklēja Mildas vecākus, kuru skaisti iekoptais dārziņš varēja lepoties ar bagātīgu aveņu un ērkšķogu daudzumu, bija kanēlbumbieru koks un citi, ar rūpīgu darbu audzēti dārzeņu labumi. "Mani ielūdza biežāk pienākt, ko es ar prieku izmantoju ik svētdienā. Jo mans gaišais, saules pielikušais, simpātiskais draudziņš arī gaidīja, lai tiktos, pakavētos sarunā par visu, un vēl pie garšīgām pusdienām ar buberta vai debesmannā šķīrnēm, kuras studentu virtuvē savā bezgaršībā bija galīgi apnikušas.

Mūsu abu garīgā jūtu un dvēseles saskaņa bija iegājusi tāda maŗora skanējumā, ko varēja saukt par laimi, ne tikai acumir-

Uz Līgo svētkiem braucām uz Sauku jau kopīgi ar vecākiem. Pēc tam arī uz Rīgas jūrmalu. Miiņai jau jūra bija sapnis no jaunības dienām ar savu vienreizējo skaidrumu, viļņu šalkoņu, priežu meŗa smaržu. Tē nu bieži mūsu domas nesakrīta, un dzīve rādīja, ka bija iespējams iemīlēt arī Saukas kalnus un lejas, bērzu birzes smaržu, ezera niedru šalkšanu, zilo ūdeņu saules mirdzumu.

Redzēdama un izjūdzama lauku dzīves grūtības, Miiņa jau toreiz manam tēvam pieminēja, ka Arvīds nekad nesaimniekos Arendzānos, jo viņam jāciena savs talants, mūziķa – pianista un komponista darbs un attīstība šim mākslas skaistumam. Jakalpo latvju tautai, cik ilgi vien varētu, bet ne zemes darbam, kuŗam gan atradīšies, ka būs nolemts, citi cilvēki! Mans tēvs par tādiem vārdiem ļoti dusmojās, bet mammiņa piekrita labvēlīgāk Mīdiņas sacītam. Liktenis bija izlēmis pirmo variantu. Ka ilgus gadus pēc vecāku nāves mēs viņu celtajās mājās nodzīvojām, strādājot nevis zemes dar-

LIDIJA OZOLIŅA,
Caelibem hist., novadpētniece

(Turpināts no Nr. 10)

Nedaudz par Stanāniem, Mikus Skruziša vecākiem, māsu Mariju. Tēvs Miķelis Skruzīts, saukts arī Vecais Stanāns, arvienu ieņēma kādus amatus Neretas pagastā vai pie muižas: kā grāfa Šuvalova Neretas mežu pārzinātājs, kā pagasta tiesas priekšsēdētājs un pagasta vecākais, kas bija tajos laikos visas pagasta dzīves noteicējs. No archīva materiāliem, tā laika preses un laikabiedru atmiņām redzams, ka Mikus Skruziša tēvs šos amatus pildīja ar atzīstamiem panākumiem. Stanānu mājas ar dzimtbūšanas atcelšanu bija vislielākās mājas pagastā – 312 pūrvietas. (Pūrvietas – apmēram 0,4 ha. Tātad 124,8 ha). Tās nodrošināja pietiekami lielus ienākumus, lai saimnieks spētu segt dēla izglītības izdevumus. Meita Marija mācījās pilsētas skolās.

Pēc dēla ierosinājuma, tēvs – “bagātais Stanāns” – uzcēla jaunu divstāvu ķieģeļu dzīvojamu ēku – pili (pēc tā laika ļaužu vērtējuma, kuŗi tādu būvi vēl nebija redzējuši) ar izrikojumiem piemērotu zāli un tajā priekšzīmīgi iekārtotu skatuvi. Stanānos veidoti pirmie teātra uzvedumi Neretas apkaimē, ko sākumā vadījis Mikus Skruzīts, bieži vien pats līdzī spēlētāms. Darbojoties teātra jomā, Mikus saprata, ka teātris ir pieaugušo izglītības rīks. Neretas Labdarības biedrība, kuŗa ievēlēja Mikus par savu priekšnieku, attīstīja pārāk liberālu darbību, kas nepatika to laiku vietējiem un apriņķa ierēdņiem, tādēļ ar Kurzemes gubernatora pavēli biedrību slēdza.

Ar gadiem Mikus Skruziša sabiedriskā dzīve prasīja tik lielus izdevumus, kādus Stanāni un viņa literārā darbība nespēja dot. Tēvs miris, saimniecības vadītāja

līdz ar to nebija. Māsa Marija mācījās skolās ārpus Neretas, un Stanāni tādēļ tika apgrūtināti ar jo smagu parādu nastu.

Visos laikos cilvēkiem piemītuši skaudība. Stanānu varenība un arī lepība apkārtējiem dūrās kā dadzis acīs. Vismaz no 19. gs. beigu publikācijām presē tā var spriest. Stanāni vairākas reizes deguši. Ugunsgrēkos sadēga lopi, siens, malka, citreiz nodega klēts un sagādātie būvmateriāli jaunas dzīvojamās mājas būvei. Ne vienu reizi vien kārtībniekam radušās aizdomas par tīšu dedzināšanu, bet pierādījumu trūkuma dēļ vainīgais nav atrasts. Toties saimniekiem jālūdz Valsts Zemes bankai aizdevumi saimniecības atjaunošanai. Skruziši nepadevās, cīnījās ar parādiem, aizdevumiem, utrupēm un darbiem saimniecībā.

Apkārtējiem ļaudīm skauda arī Stanānu saimnieku bērnu skolāšana. Piedodams vēl būtu, ka izglīto dēlu, bet kāpēc meita jālaiž pilsētas skolās?! Tas zemniekiem un kalpu cilvēkiem izlikās pavisam nevajadzīga izrādīšanās, tika vērtēta kā lepība, celšanās pāri citiem, zemnieku kārtai pat neatbilstoši. Stanānu māju un Marijas likteni precīzi ataino Jānis Jaunsudrabiņš stāstā “Liktenis”. Autors gan atrunājas, ka sižets esot pilnībā viņa izdomāts. Katrā ziņā, ja arī izdomāts, tad laikmetu un tā laika lauku cilvēku domāšanu atspoguļo daudzšķautnaini.

Kaut arī izstājies no studijām Politehnikumā, Mikus Skruzīts joprojām labprāt satikās ar saviem neskaitāmiem studiju un literāriem biedriem jautrās kompanijās pie alus glāzes. Nepieciešamiem līdzekļiem aprūkoties, 1896. gadā viņš pārnāca dzīvot no Rīgas uz Neretu, pilsētas trūkumā ieguvus vārgu veselību. Šeit Mikus node-

Miķelis Skruzīts – Mikus tēvs

vās lauksaimniecībai un lauku dzīvei, kaut viņa garam bija grūti lauku šaurībā. Tēva mājās Mikus Skruziša ierīkoja Stanānu privātskolu apkārtnes bērniem. Pēc viņa nāves šo mācību iestādi turpināja vadīt māsa Marija. Skola darbojās līdz Pirmajam pasaules

kaŗam. Laikmeta lielā notikuma nestās pārmaiņas pārtrauca mācību iestādes darbu.

Mainoties valsts pārvaldei, mainās īpašuma forma. Divdesmitā gadsimta 40. gados Stanānu iemītnieku mantotā zeme kļuva valsts īpašums. Pēc Otrā pasaules

Par gaišo sēļu zemes dēlu Miku Skruzīti 160. gadadienā atminoties

kaŗa Neretas pusē, tāpat kā citur Latvijā, dibināja kolhozus. Stanānu mājas un zeme nonāca kolhoza “Draudzība” īpašumā. Bijušie saimnieki – kaŗa izplūcināti un cienījamie gados. Jaunajā kārtībā saimniekošana balstījās uz principu: viss pieder tautai, tātad visiem, un atbildība – nevienam. Dzīvojamā mājā izmitināja kolhoznieku ģimenes. Stanānu godība strauji norietēja, mājas kopīgiem spēkiem izputināja.

Par Imantu Ziedoni un Stanāniem. Divdesmitā gadsimta 70. gadu vidū dzejnieks un publicists Imants Ziedonis izveidoja un vadīja dižkoku atbrīvotāju grupu – Paradagus. Tajā iekļāvās cilvēki, kuŗiem rūpēja daba un Latvijas kultūrvēsture – rakstnieki, mākslinieki, zinātnieki, augstskolu mācību spēki, ārsti, skolotāji, studenti. Grupa I. Ziedoņa vadībā pulcējās sestdienās, svētdienās, lai brauktu pa Latvijas dažādām vietām, reāli veicot dabas un kultūrvēsturisko objektu glābšanu no iznīcības un aizmirstības. Kopumā no pirmā izbraukuma 1976. gada 16. oktobrī līdz pēdējam izbraukumam 1991. gada jūlijā vismaz piecas reizes Paradagi bija Neretas Stanānos.

Dabas pētnieks, Latvijas Dabas retumu krātuves dibinātājs Guntis Eniņš savā dienasgrāmatā atradis ierakstu par Stanāniem: “Dižkoku atbrīvotāju grupa un tēlnieks – akmeņkalis Vilnis Titāns piemiņas akmeni Stanānu mājvietā uzstādīja 1981. gada 3. oktobrī.”

Nemanot aizritējuši 40 gadi. Atkal mainījušās īpašumtiesības. Tagad Stanānu zeme no jauna privātipašums. Imanta Ziedoņa un dižkoku atbrīvotāju grupas darbs, Viļņa Titāna kaltais piemiņas akmens, Mikus Skruziša dzimtā mājvieta arī.

CERĪBA LATVIJAS NĀKOTNEI

Gunta Cepurītis un Inta Bušs-Gotelli ziedo 40 000\$ vecāku piemiņas stipendijai

Ģimenes mīlestība ir kā saule, kas savu siltumu dāvā katram, kas nokļūst tās staru lokā. Tai nav ne sākuma, ne beigu – arī tad, ja šaisaulē ir nācies šķirties. Vītulu fondā dibinātas vairākas stipendijas viena vai abu vecāku piemiņai, jo tik daudziem ziedotājiem ir svarīgi šādi izteikt savu pateicību un apzināties, ka viņu vecāku vārdi neizdzēsami tiks ierakstīti Latvijas vēsturē. Martā stipendiju vecāku Margrietas un Tālivalža Bušu piemiņai dibinājušas meitas Gunta Cepurītis un Inta Bušs-Gotelli.

Margrietas Bušs sadarība ar Vītulu fondu sākās jau pirms vairākiem gadiem, kad tika dibināta stipendija centīgiem, bet maznodrošinātiem jauniešiem. Ar lielu prieku lasījām laikrakstos par Margrietas Bušs gaitām gan korporācijā, gan trimdas organizācijās un priecājāmies par viņas lielās jubilejas svinībām. Savulaik Margrieta Bušs

Margrieta kopā ar vīru Tālivaldi un meitiņām Guntu un Intu

absolvējusi Latvijas Universitātes Juridisko fakultāti un bija veiksmīga basketboliste un volejboliste. 1944. gadā kopā ar vīru Tālivaldi devusies bēgļu gaitās uz Vāciju. Eslingenā Margrieta kopā ar igaunietēm un

lietuvietēm dibinājusi Baltijas sieviešu padomi, aktīvi iesaistoties cīņā par sieviešu tiesībām.

Dzīves ceļš Margrieta tālāk aizveda uz Čīli, kur kopā ar vīru Tālivaldi iekārtojušies darbos. Tālivaldis strādāja par inženieri,

bet Margrieta – amerikāņu kolledžā Santjago par vingrošanas skolotāju. Vēlāk ģimene izlēma pārcelties uz dzīvi ASV, Ņujorkā. Trimdas laikā Margrieta darbojusies dažādās latviešu organizācijās, piemēram, studenšu korporācijā *Dzintra* un Dienvidamerikas latviešu apvienībā, bija čakla rokdarbniece.

Dzīves pēdējos gados Margrieta pavadīja kopā ar meitu Guntu Čikāgā. Ir aizvadīts bagāts mūžs, un aizvadītajā gadā, 108 gadu jubilejā, Margrieta Bušs devās Mūžībā. Stipendiātu vēstules turpināja saņemt meita Gunta, un ik reizi tajās izlasīja skumjas par ziedotājas aiziešanu un to, cik nenovērtējams ir bijis atbalsts studiju gaitās. Vēstulēs rakstītais un veiksmīgā ilgtermiņa sadarbība stiprinājusi vēlmi turpināt atbalstu Latvijas jauniešiem, tādēļ martā – līdz ar pirmajiem krokusiem un citiem pavasara vēstnešiem – Vītulu

fondā dibināta Margrietas un Tālivalža Bušu piemiņas stipendija studentu korporācijas *Dzintra* un *Selonija* maģistrantūras, doktorantūras studentiem, īpaši atbalstot pedagogijas un eksakto zinātņu nozari.

Margrietas un Tālivalža Bušu dzīve ir bijusi apliecinājums spējai visus sev tuvos darīt laimīgus. Nu šo mīlestības spēku būs iespēja saņemt arī tiem, kam stipendija palīdzēs īstenot sapņus zinātnē un pētījumos. Jo tādas aiziešanas jau nemaz nav – ir tikai pārvēršanās. Atmiņas un sapņos, kuŗus nu ļauts citiem piepildīt. Paldies Guntai Cepurīti un Intai Bušs-Gotelli par ziedojumu!

VITOLU
FONDS

16.marts – diena leģionāriem, ne politiķiem

Kopš neatkarības atgūšanas teju katrs pavasaris Latvijā atnāk ar politiskām kaislībām. Dažkārt tā ir vien pablaustīšanās masu medijos un sociālajos tīklos, citkārt lieta nonāk līdz žoga un policistu ķēdes apvilksanai ap Brīvības pieminekli. Runa, protams, ir par 16. martu – leģionāru piemiņas dienu.

Nemot vērā Latvijas sarežģīto 20. gadsimta vēsturi, ir tikai normāli, ka cilvēkiem ir radikāli pretēji viedokļi gan par šo dienu, gan leģionāriem kopumā. Vienu vecāki un vecvecāki cieta no sarkanās armijas, citu – no nacistiem. Lielākā vai mazākā mērā cieta visi – cilvēki zaudēja tuviniekus, mājas, nonāca ieslodzījumā vai trimdā.

Diemžēl vēsture ir viegli lokāma un pavēršama stāstītājam izdevīgā gultnē. Padomju laikā Latvijas skolās bērniem stāstīja, ka ļauni bija visi Vācijas pusē karojošie, pēc dzelzs priekšvara krišanas viens otrs nacionālists padēvēs kārdinājumam par absolūtu ļaunumu pasludināt ikvienu sarkanās armijas mundieri uzvilkušo. Šāda nemītīga vēstures interpretēšana sabiedrību vien šķēlusi.

Mums beidzot jāsaprot, ka Otrais pasaules karš bija sāpīgs

Kadrs no režisores Ināras Kolmanes dokumentālās filmas "Latviešu leģions"

periods visai Eiropai un mums īpaši, jo latviešiem šajos gados bija ļoti maz iespēju veikt patiesi brīvu izvēli. Daudzi lēmumi tika pieņemti piespiedu kārtā, izvēloties mazāko no ļaunumiem vai mazākās briesmas dzīvībai attiecīgajā brīdī. Esmu pārliecināts, ka karu nepieredzējušie pat nespēj iztēloties, cik smagas, izmisuma pilnas daudziem bija šīs izvēles – riskēt ar dzīvību bēgot, pakļauties mobilizācijai un cerēt,

ka izdosies izdzīvot. Un vēl jau bija ģimenes un tuvinieki, kurus šie lēmumi tieši ietekmēja. To dienu notikumu atskaņas joprojām ir dzīvas un jūtamas Leģionāru dienā.

Lai saprastu, kāpēc leģionāri tiek pieminēti tieši 16. martā, jāatskatās vēsturē. Izraudzīties šo datumu 1952. gadā ieteica leģiona veterānu organizācija Daugavas Vanagi, jo šajā datumā 1944. gadā abas Latviešu leģiona

divīzijas – 15. divīzija un 19. divīzija – Otrā pasaules kara Austrumu frontes kaujā pie Veļikajas upes aizsardzības līnijas kopīgi cīnījās pret Sarkanā armiju. 1944. gada 16. martā latviešu vienības atradās Veļikajas labajā krastā, kad augstieni ieņēma Sarkanās armijas daļas. Lai to atgūtu, tika izveidota kaujas grupa Artūra Silgaiļa vadībā, un pēc vairākas dienas ilgusām kaujām augstiene tika atgūta.

Latvijas patriotiem tas bija kārtējais varoņstāsts, līdzvērtīgs latviešu pašaieliedzībai Nāves salā Pirmajā pasaules karā, lai arī jau pēc nedēļas augstiene tika zaudēta, daudzi leģionāri krita un vēl pēc gada nacistu armija bija sakauta pavisam. Latviešiem tā nebija kauja par Vāciju. Tā bija kauja pret nēstiem okupantiem, kuri bija atņēmuši valstij neatkarību un izsūtījuši nepakļāvīgākos uz Sibīriju vai nogalinājuši čekas pagrabos.

Nemot vērā šo vēsturisko fonu, man šķiet ārkārtīgi nedodīgi nosodīt kādu ierindas kaŗavīru, kuŗš piedalījās Otrajā pasaules karā. Vienalga kuŗā pusē. Viņi visi bija situācijas ķilnieki, nonākuši frontē vērienīgas, parasti nelikumīgas mobilizācijas rezultātā. Protams, bija pa kādam avantūristam, kas rāvās uz ierakumiem piedzīvojumu meklējumos vai atreibības kārē, taču esmu pārliecināts, ka ikviens kara šausmas piedzīvojušais labprātāk būtu turpinājis art zemi, strādāt fabrikā un doties ikdie-

nas gaitās nekā šaut uz tādiem pašiem no ģimenēm izrautiem cilvēkiem ierakumu otrā pusē, pret kuriem nebija un nevarēja būt personīga naida. Pret visu situāciju kopumā un valstu līderiem, kuŗi sakūruši šo masu slaktiņu, gan...

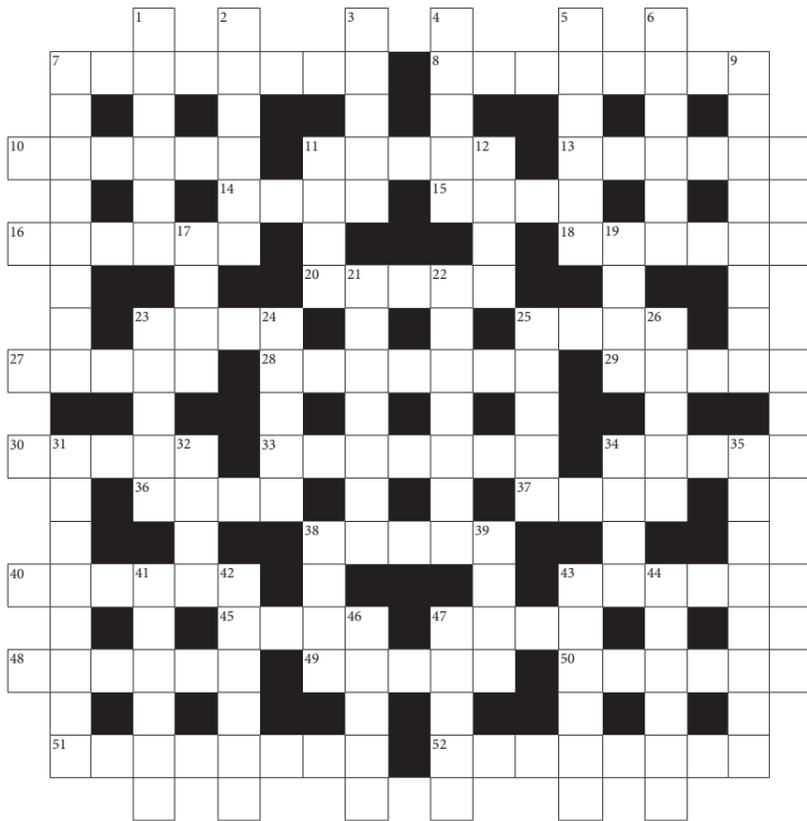
Es aicinu sabiedrību paskatīties uz leģionāriem un piemiņas dienu citādi – nevis kā uz kāda militārā formējuma slavināšanu, bet gan kā iespēju karu pārdzīvojušajiem cilvēkiem satikties un atcerēties kritušos biedrus. Tā ir tikai viena diena gadā. Nevienam nekas ļauns nenotiks, ja šajā dienā satiksies aizvien sarūkošā bijušo kaŗavīru saujiņa un pārrunās, kuŗās kaujās piedalījušies. Kaŗš tomēr ir viņu dzīves neatņemama sastāvdaļa, kas mainīja mūža ritējumu uz visiem laikiem. No tā nevar aizbēgt. No tā nevar paslēpties un izlikties, ka nekas tāds nav noticis. Un labāk par šīm šausmām atcerēties vienā dienā, nevis ļaut tām sapņos vajāt katru nakti, kā diemžēl notiek ar daudziem kara veterāniem.

Sliktākais, ko mēs kā sabiedrība varam darīt, ir izmantot šo cilvēku sāpes, salauzto likteņus, lai taisītu savu politisko kapitālu vai noniecinātu kādu citu. Manā skatījumā 16. martu vajadzētu atstāt tikai un vienīgi pašu leģionāru un viņu tuvinieku ziņā.

Juris Ulmanis,
zemessargs, profesors

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

gas. 7. Viduslaiku jūras buru kuģis. 9. Viegli vasaras apavi. 11. Svinīga sanāksme mācību iestādē. 12. Donavas pieteka. 17. Beigas. 19. Ceļš pilsētā. 21. Valstu apvienība. 22. Jūrmalas pilsētas daļa. 23. Pūču dzimtas putns. 24. Apdzīvota vieta Viesties novadā. 25. Akūta infekcijas slimība. 26. Gods un atzinība. 31. Augu slimība. 32. Liela saldūdens zivs. 34. Vīrieša vārds (*novembr.*). 35. Medicīnas nozare. 38. Pērkona dievs skandināvu mitoloģijā. 39. Priežu mežs. 41. Kupris. 42. Kritiski neuzticīga, ironiska attieksme. 43. Daiļuma cienītāji. 44. Latviešu dzejniece (1928-1984). 46. Aina. 47. Tauta Filipīnās.

Krustvārdu mīklas (Nr. 10) atrisinājums

Līmeniski. 7. Kaklasaites. 8. Aparāts ķīmisku reakciju realizēšanai. 10. Latviešu kinorežisors (1944). 11. Apūdeņošanas kanāls Vidusāzijā. 13. Pilsēta Itālijas ziemeļaustrumos. 14. Indiāņu ciltis Peru 11-13 gs. 15. Jemenas galvaspilsēta. 16. Jauns, vēl nebijis. 18. Administratīvi teritoriālas iedalījuma vienības Islandē. 20. Rīks tīklu darināšanai, labošanai. 23. Viņoļu saimes stīgu mūzikas instruments. 25. Latviešu rakstnieks (1938). 27. Spēļu kārts. 28. Tipisku iezīmju trūkums, novirze no normas. 29. Neliels krustziežu dzimtas augs. 30. Ar dūmiem un kvēpiem sajaukta bieža migla. 33. Pilsēta Kurzemē. 34. Izdevniecība

Rīgā. 36. Tebras un Durbes koptekupe. 37. Latviešu gleznotājs (1896-1944). 38. Aitu tēviņš. 40. Angļu fiziķis, matemātiķis (1819-1903). 43. Neliela apjoma apceres. 45. Dabisks kausveidīgs padziļinājums netālu no kalna virsotnes. 47. Krievu rakstnieks (1897-1937), viens no romāna "Divpadsmit krēslī" autoriem. 48. Saistība, kopība. 49. Sens gaismeklis. 50. Suņu šķirne. 51. Atklāti un klaji parādīt ko slēptu. 52. Pilsēta Lietuvas ziemeļrietumos.

Stateniski. 1. Kaŗaskolas audzēkņi. 2. Sarīkojumu deja. 3. Amūras pieteka. 4. Speciāli izbūvēts celiņš ātruma sacīkstēm. 5. Sastiprinājuma elementi. 6. Vēri-

Līmeniski. 1. Krans. 5. Velss. 8. Kurante. 9. Kapsuka. 10. Ikebana. 12. Acot. 13. Negodīgas. 14. Ruso. 17. Saskare. 19. Slavens. 21. Tesla. 23. Tiesnesis. 24. Barkarola. 26. Istra. 27. Patiesa. 30. Barkass. 33. Ezis. 34. Pardubice. 35. Kito. 38. Eleroni. 39. Latents. 40. Svinīgi. 41. Etaps. 42. Skate. **Stateniski.** 1. Kaprons. 2. Alus. 3. Skarene. 4. Paradoxss. 5. Veikals. 6. Liet. 7. Skatuve. 9. Krams. 11. "Avots". 15. Vagonetes. 16. Variators. 18. Aptieka. 20. Neolīts. 21. Tāiti. 22. Abaka. 25. "Straumēni". 27. Piepe. 28. Tāizeme. 29. Aramiss. 30. Bacilis. 31. Alianse. 32. Snovs. 36. Moka. 37. Ātra.

Uz salas Daugavā pie Kokneses top Likteņdārzs – gaišas atceres vieta, kur svinēt latviešu tautas izturību un spēku. Tas ir arī Tavas ģimenes un dzimtas Likteņdārzs, veltīts visiem latviešiem, kas 20. gadsimtā gājuši bojā vai cietuši svešu varu dēļ. Likteņdārzs top kopdarbībā un par ziedojumiem, tā atbalstītāju skaits jau pārsniedz 500 tūkstošus. Mūsu nākamais lielais kopdarbs – uzcelt Saieta namu! **Palidzi! Ziedo!**

Nodibinājums "Kokneses fonds"
Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
info@koknesesfonds.lv

Ziedojumiem EUR:
AS "Citadele banka"
Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Starpniekbanka ziedojumiem USD:
USA CITIBANK, N.A., NEW YORK
Konts: 36392149
SWIFT/BIC: CITIUS33

Vairāk informācijas
www.liktendarzs.lv

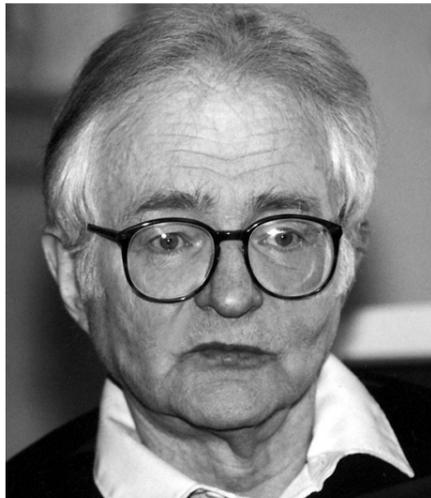
IN MEMORIAM

Jānis Krēslis – skolotājs, kas izmainīja manu skatījumu uz latvietību

Mēdz teikt, ka skolēni labākos skolotājus pa istam novērtē vien tad, kad pabeiguši mācības. Atskatoties pagātnē uz savām skolas gaitām, varu tam simtprocentīgi piekrist. 17. februārī 96 gadu vecumā Aizsaulē aizgāja mans latviešu vidusskolas Ņujorkā skolotājs – vēstures un mākslas vēstures pētnieks, bibliografs un dzejnieks Jānis Krēslis. Sērojot par inteligēnti pasniezdēja nāvi, atcerējos visus skolotājus, kuri veidojuši manu raksturu un latvietību. Un iedomājos arī par to, kā sa-raustītā mācīšanās pandēmijas laikā ietekmēs šodienas skolēnu attiecības ar viņu skolotājiem.

Neņemšos salīdzināt skolotāja pienasumu pēc kara brīvprātīgā trimdas skolā un šodienas vispārīglokojošajā mācību iestādē – tās nav salīdzināmas lietas. Es piedzimu Ņujorkā pusotru desmitgadī pēc Otrā pasaules kara beigām. Mana vecmāmiņa kopā ar trīs bērniem ASV lielākajā pilsētā bija ieradies no bēgļu no-metnes 1950. gadā. Viņa bija de-vusies bēgļu gaitās, jo vectēvu, Latvijas armijas virsnieku no Li-tenes izsūtīja uz Sibīriju, un pā-rējo ģimeni, visticamāk gaidītu tāds pats liktenis.

Tolaik Ņujorkā jau bija izvei-dojusies paliela latviešu kopiena, kas palīdzēja jaunaļiem iebrau-cējiem iedzīvoties jaunajā mītēs

zemē. Kopienas sabiedriskā dzī-ve galvenokārt notika baznīcas paspārnē, un tās organizēšanā liela loma bija mācītājiem. Arī mums, tā laika bērniem, plašāka izpratne par Latviju veidojās Ņu-jorkas evaņģeliskās luterāņu baz-nīcas draudzes latviešu skolā, kur pamatskolēniem mācības notika sestdienās, bet vidusskolēniem – piektdienu vakaros. Turpat noti-ka skautu pasākumi un tautas-deju mēģinājumi, ko bērniem sabiedriskā kārtā organizēja ko-pienas pieaugušie savā brīvajā laikā.

Latviskuma saglabāšana, atmi-ņas par dzimteni un vēlme būt latviskā vidē bija galvenie dzinūļi, kas saturēja kopā mūsu un dau-dzas citas trimdas kopienas. Tajās valdīja uzskats, ka katram

trimdas latvietim jādara viss iespējama, lai uzvarētu komūnismu un atgūtu brīvību Latvijai. Mums, tā laika bērniem un jauniešiem, Latvija bija mītiska, netaustāma vieta, taču skaistais sapnis aiz-rāva, un mēs tam ticējām.

Tā kā latviešu skolā no-darbības notika brīvajā laikā, nevarētu teikt, ka bijām paklausīgi un centīgi skolēni. Pēc mācībām "īstajā" skolā gribējām daudzīties ar ameri-kāņu draugiem un bieži vien nepildījām latviešu skolotāju uz-dotos mājas darbus. Tagad, atskatoties uz tiem laikiem, skaidri saprotu, ka pret mā-cībām noteikti vajadzēja iz-turēties nopietnāk. Taču skolo-tāji atmiņā palika. Gan pamat-skolas audzinātāja Nanija Pēter-sone, gan prāvests Alberts Ozols, kurš man visu mūžu bija taisnīga un godīga vīriēša paraugs. Un, protams, mans vidusskolas pas-niedzējs Jānis Krēslis, seniors.

Krēslis kungs bija intelektuālis. Viņš pat izskatījās kā īsts profesors. Tolaik strādāja par bibliografu un informācijas speciālistu ASV Ārpolitikas padomē Ņujorkā, kā arī līdztekus bija Ņu-jorkas Publiskās bibliotēkas pa-domnieks Baltijas vēstures un grāmatniecības jautājumos. Sko-lotājam nebija viegli ar mums, 11 vidusskolniekiem, taču viņš neatlaidīgi centās parādīt mums citādu skatījumu uz Latviju. Lika lasīt trimdas latviešu skolām netipisku autoru – Čaka, Alu-nāna, Brīvzemnieka, Klīdzēja, Eglīša, Soduma un Kronberga – darbus, kā arī padomju Latvijas dzejnieku un rakstnieku veiku-mu. No viņa dotajām grāmatām 1970. gados iepazīnu Vācieti, Ziedoni un Zālīti.

Krēslis kungs ļoti daudzus pieņēmumus par latvietību manā tiņa galvā apgriezta kājām gaisā. Viņš bieži jautāja – ko tu domā par to vai šo? Viņš lika mums domāt un diskutēt. Es tolaik neap-tvēru, ka viņš bija liels dzei-nieks, rakstnieks, un pētnieks. Reiz biju skolotāja dzīvoklī Giles Place, Bronksā. Viņa kabi-nets bija pilns ar grāmatām, avīzēm, dokumentiem. Man tas nešķita kārtīgs, un vēl iedomājos, ko mana mamma teiktu, ja tā izskatītos mana istaba. Taču viņš

ar lepnumu no šim grāmatu kau-dzēm vilka ārā materiālus, kas varētu mani interesēt, un teica: "Latvietība ir tavā galvā", rādot uz saviem deniņiem.

Tam es varu tikai piekrist. Ja leģendārais šķēpmetējs Jānis Lū-sis manā prātā piešķīra vizuālu tēlu latvietim, tad Krēslis kung-a ietekmē es tuvāk iepazīnu Latviju. Nebūs pārspīlēti teikt, ka manā lēmumā pēc Latvijas ne-atkarības atgūšanas atgriezies senču dzimtenē lielu nozīmi spē-lēja tieši skolotāja Krēslis stun-dās uzzinātais. Manuprāt, tas ir spēcīgs pierādījums tam, cik lielā mērā skolotājs spēj veidot sko-lēna uzskatus.

Esmu ļoti priecīgs, ka pēc skolas pabeigšanas saikne ar sko-lotāju nepārtrūka. Laiku pa lai-kam sazinājamies un vēl nesen līdz ar apsveikumu 95 gadu ju-bilejā uzrakstīju, cik ļoti pozitīvi viņš ietekmējis manu dzīvi un iemācījis skatīties uz neordināro.

Pēdējo reizi Krēslis kungu fi-ziski satiku pirms gadiem piec-padsmit, kad viņš Rīgā prezentēja vienu no savām grāmatām. Starp puļiem, kas grāsījās tikt pie viņa, skolotājs mani atpazīna, piesauca tuvāk un lepni stāstīja apkārtē-jiem: "Juris ir mans skolnieks!"

Domājot par Jāņa Krēslis, se-niora ietekmi uz manu vērtību sistēmu, silti aicinu visus šodie-nas skolēnus paskatīties uz sko-lotājiem citādām acīm. Nevis tikai kā uz speciālistiem, kuri māca kāda mācību priekšmeta vielu, bet kā uz zināšanu un pie-redzes bagātiem cilvēkiem, kuri spēj iedot daudz vairāk, nekā pieprasa mācību programma. Ģimenes ielikta vērtību sistēma ir svarīga, taču skolotāji spēj pie-dāvat atšķirīgu skatījumu, kas paplašinās redzesloku. To pa istam novērtēsiet vien pēc skolas absolvēšanas.

Juris Ulmanis,
zemessargs, profesors

Sludinājumus un reklāmu laikrakstā iesniedz ērti arī no sava tālrunā!

MATISS KUKAINIS ADVOKĀTS AR TIESĪBĀM ASV UN LATVIJĀ.

- Mantošana.
- Īpašuma pirkšana un pārdošana.
- Meža apsaimniekošana un pārdošana.

Valņu iela 3, Rīga, LV-1050
matiss@sk-legal.com
+371 28390346

Atvadu vārdi Modrim Zichmanim (01.12.1927.-08.03.2021.)

Pirmdienā, 8. marts, atnesa sēru vēsti. 93 gadu vecumā no mums uz mūžu šķīrās nacio-nālais partizāns, apvienības Daugavas Vanāgi biedrs, Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieks un Viestura ordeņa saņēmējs, Latvi-jas Rakstnieku savienības biedrs Modris Zichmanis. Īsts savas valsts patriots, kurš tai uzticību pierādījis ne tikai vārdos, bet arī darbos, kas raksturojami ne ma-zāk kā ar vārdu "varonība". Pa-domju gulagu sistēma viņu ne-spēja salauzt. Cilvēks, kuŗa augstākais tikums bija cilvēcība un

vienkāršība. Latvietis ar lielo burtu. Liepājnieks.

Tiek teikts, ka nav neaizvieto-jamu cilvēku. Ir! Pavisam ne-daudzi, bet ir. Modris Zichmanis simpatizēja gandrīz ikvienam, ar kuŗu bija lemts krustoties viņa ceļiem. Gan literātiem, no ku-riem vairāki kļuva par Zichma-ņu ģimenes draugiem, gan kollē-ģiem. Miers, palāvība, laipnība un cilvēcība, ko viņš izstaroja, pēc tikšanās reizēm sildīja vēl ilgi. Taču tagad tās ir tikai at-miņas...

Lāsma Gaitniece

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvija

Cena – 1,15 eiro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
  - Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
  - Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLUDINĀJUMIEM:
• 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
SĒRU SLUDINĀJUMS:
• **NB! 60 eiro**

Pasta adrese:

Ģertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Ģertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P,O: 9-17, Pk.: 9-13)
Tāl. (redakcijā) +371 67326761,
+371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju varat pasūtīt tāpat kā līdz šim.
• par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
• par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
• 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur Brīvās Latvijas mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.

Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem Brīvās Latvijas lasītājiem, kuŗi tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā versijā, piedāvājam pasūtīt Amerikas latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās pašas, kas kopš 2001. gada bijušas kopīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn. EUR 86

Dāvanā *Laika* Mākslas kalendārs 2021!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTA-LK kontā:

AS SEB banka, kods UNLALV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,
ar piezīmi BL

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi. Latviešu organizāciju un **privātie sludinājumi** maksā EUR 6,- par 10 mm augstu vienslejiņā platumā aizņemtu tēlu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm) EUR 60,-

Komerčiālie sludinājumi EUR 12 par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāliem vai se-gvārdu parakstītos rakstos izteiktās do-mas nav katrā ziņā arī redakcijas do-mas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precizitāti atbild autors.

Lūdzam ziedojumus iemaksāt:
Biedrības *Laiks-BL* kontā –
SEB Banka,
nr.:LV60UNLA0050018705154

SPORTS

SPORTS

SPORTS

SPORTS

BACHS BEZ KONKURENCES PĀRVĒLĒTS SOK PREZIDENTA AMATĀ

Tomass Bachs 10. martā Starptautiskās Olimpiskās komitejas (SOK) 137. sesijā, kas notiek attālināti, tika pārvēlēts organizācijas prezidenta amatā.

Tomass Bachs

Bachs bija vienīgais kandidāts uz amatu. Viņam atbalstu izteica 93 no 94 SOK biedriem. 67 gadus vecais vācu jurists Bachs par SOK prezidentu tika ievēlēts 2013. gada septembrī, amatā nomainot Žaku Rogi. Pirmais termiņš bija uz astoņiem gadiem, bet otrs ir uz četriem gadiem. Tādējādi Bachs amatu ieņems līdz 2025. gadam. Pirms tam Bachs bija SOK viceprezidents, kā arī vadīja Vācijas Olimpiskās komiteju un strādāja Sporta arbitražas tiesā (CAS). Bachs 1976. gadā Montreālā izcīnīja olimpisko zelta medaļu paukošanā, bet 1991. gadā viņš kļuva par SOK biedru, vēlāk trīs reizes uzņemoties SOK viceprezidenta pienākumus.

LATVIJAS BASKETBOLA IZLASES GALVENĀ TRENERA AMATAM TRĪS KANDIDĀTI,

par favorītu izvirzās slavens itāliešu speciālists.

Latvijas Basketbola savienības (LBS) vadība kopā ar Treneru komisiju izskatījusi Latvijas vīriešu izlases galvenā trenera amata kandidātus, starp kuriem favorīta statusā pašlaik ir 55 gadus vecais Itālijas speciālists Luka Banki. LBS ģenerālsekretārs Kaspars Ci-pruss apspriešanai piedāvājis pavisam astoņas treneru kandidātūras. Portāla *Jauns.lv* rīcībā ir informācija, ka par favorītiem izvirzītas trīs kandidātūras, no kurām vislabākajās pozīcijās esot itāliešu speciālists Luka Banki.

Luka Banki

Jauns.lv rīcībā esošā informācija liecina, ka viens no aspektiem Bjanki favorīta statusam ir tās, ka itāliešu speciālists neuzstāj uz savu asistentu līdzdalību, un ir gatavs par palīgiem ņemt Latvijas basketbola speciālistus. Iespējams, šāds treneru salikums var būt arī fināliāli viens no izdevīgākajiem.

BIATLONS

Baiba Bendika Pasaules kaus izcīnā biatlonā 7,5 km sprintā Nove Mesto ieņēma 16. vietu, kas viņai šosezon Pasaules kausa sacensībās ir augstākā. **Sanita Buliņa** finišēja 101. vietā.

Baiba Bendika

Kārtējo uzvaru šosezon izcīnīja norvēģiete Tirila Ekhofa, kura šaušanā reizi kļūdījās pozīcijā stāvus un finišēja pēc 18 minūtēm un 11,1 sekundes. Viņa par 6,1 sekundi apsteidza vācieti Denīzi Hermani un par 10,5 sekundēm – itālieti Dorotiju Vireri, kuŗas šautuvē bija perfekta.

Bendika pirmajā šautuvē guļus sašāva visus piecus mērķus, pēc pirmās ugunslinijas ierindojoties 22. vietā. Šaušanā stāvus pirmā lode lidoja gaŗām mērķim, trīs nākamie šāviņi ātri “iznīcināja” trīs melnos mērķus, pirms pēdējā šāviņa Latvijas biatloniste ieturēja ilgāku pauzi un sašāva mērķi. Otro šautuvi viņa pameta kā 22., bet līdz finišam apsteidza sešas konkurentes, no uzvarētājas atpaliekot minūti un 5,2 sekundes. Sacensību turpinājumā Baiba Bendika 10 kilometru iedzīšanas distancē finišēja 23. vietā. Uzvaru sēriju turpināja norvēģiete Tirila Ekhofa, kuŗa nesašāva vienu mērķi. Bendikai cīņu par augstāku vietu sarežģīja trīs mēroti soda apli. Bendika startēja 16. pozīcijā minūti un piecas sekundes aiz līderes Ekhofas. Finišā Baibu no uzvarētājas šķīra divas minūtes un 27,4 sekundes.

Latvijas biatlonisti Baiba Bendika, Sanita Buliņa, Aleksandrs Patrijuks un Edgars Mise Nove Mesto ieņēma 18. vietu Pasaules kausa (PK) devītā posma jauktās stafetes sacensībās, kuŗās tika apdzīti par apli.

RĪGA 3x3 KOMANDA UZVAR VIENOTĀS EIROPAS LĪGAS PIRMAJĀ POSMĀ

Latvijas spēcīgākā 3x3 basketbola komanda **Rīga** Sanktpēterburgā izcīnīja uzvaru Vienotās Eiropas līgas sacensību pirmajā posmā. Rīga ar Agni Čavaru, Artūru Strēlnieku, Kārli Lasmani un Nauri Mīezi sastāvā finālā ar 21:16 apspēlēja vietējo komandu **Tri Zvezdočki**, kuŗu reiz jau bija pārspējusi grupu turnīrā.

Rīga 3x3 komandas sastāvs // Foto: basket.lv

Iepriekš C grupā rīdzinieki ar 19:17 pārspēja **Tri Zvezdočki** un ar 21:17 – vēl vienu vietējo vienību **Skolkovo**. Turpinājumā Rīga ceturtdaļfinālā spēlēja ar 20:13 uzvarēja mājiniokus no komandas **Gagarin** un pusfinālā ar 19:17 apspēlēja mājinioku vienību **Cop Moscow**.

PLŪDMALES VOLEJBOLS

Latvijas plūdmales volejbolisti **Aleksandrs Samoilovs** un **Jānis Šmēdiņš** Kataras galvaspilsētā Dohā uzvarēja pirmajās divās izlēsģšanas kārtās un Pasaules tūres četru zvaigžņu turnīrā iekļuva ceturtdaļfinālā.

Aleksandrs Samoilovs un Jānis Šmēdiņš

Dienas pirmajā spēlē Samoilovs/Šmēdiņš ar 2:0 (21:15, 21:12) uzveica Krievijas duetu Aleksandru Ļihoļetovu/Ruslanu Bikanovu, bet spēlē par vietu ceturtdaļfinālā ar 2:0 (21:12, 21:18) pārspēja arī itāliešus Paolo Nikolai/Danieli Lupo, kuŗi pasaules rangā ir devītie. Samoilovs/Šmēdiņš pirms Kataras kausa izcīņas reitingā dala 18. vietu.

Spēlē par vietu turnīra četru labāko komandu vidū Samoilovs/Šmēdiņš tikās braziliešiem Evandro Gonsalvesu Oliveiru/Gustavo Karvalješu. Mūsu volejbolisti zaudēja ar 0:2 (11:21, 16:21). Latvijas duets sezonas pirmo turnīru noslēdza dalītā piektajā vietā.

Otrs Latvijas pāris **Mārtiņš Pļaviņš** un **Edgars Točs** spēlēja par iekļušanu izlēsģšanas turnīrā ar 1:2 (21:18, 15:21, 12:15) grupas kārtas noslēgumā zaudēja spāņiem Pablo Ereram/Adrianam Gaviram un sacensības noslēdza dalītā 25. vietā.

Pļaviņš/Točs jau ir nodrošinājuši dalību Tokijas olimpiskajās spēlēs, savukārt Samoilovam/Šmēdiņam vēl jākrāj punkti Pasaules tūrē, lai kvalificētos pēc vietas rangā. Sieviešu konkurencē Latvija turnīrā Dohā nav pārstāvēta.

TEIKVONDO

Latvijas teikvondo cīkstone **Jolanta Tarvida** Stambulā svinēja uzvaru Turcijas **Open** turnīrā.

Svara kategorijā līdz 62 kilogramiem Jolanta Tarvida bija izlikta ar sesto numuru un pirmajā duelī ar 36:5 pārliecinoši uzvarēja mājinioci Neslihanu Jusi, taču otrajā cīņā ar 8:1 izdevās uzvarēt vēl vienu Turcijas pārstāvi Hanifi Jildizu. Finālā Tarvida tikās ar marokānieti un 2019. gada Afrikas spēļu uzvarētāju Safiju Salihu, kuŗai bija piešķirts ceturtais numurs. Tarvida finālā uzvaru izcīnīja ar pārliecinošu rezultātu 13:3.

ROKASBUMBA

Latvijas vīriešu handbola izlase Valmierā ar 27:39 zaudēja Baltkrievijas valstsvienībai Eiropas čempionāta kvalifikācijas grupas spēlē, sarežģģjot izredzes tikt uz finālturnīru.

Rezultatīvākais Latvijas izlasē bija septiņus vārtus guvušais Nils Miķelsons, bet Dainis Krištopāns izcēlās ar sešiem iemestiem vārtiem, rezultatīvi uzbrūkot pirmajā puslaikā. Baltkrieviem ar 14 vārtu guvumu uzvaru kaldināja Mikita Vailupavs. Miķelsons pēc spēles intervijā Latvijas Televīzijā atzina, ka rezultāts parāda komandu spēku samēru. Teju visiem Latvijas izlases spēlētājiem pietrūkst spēļu prakses, ko treniņi nekādi nevar aizstāt, paskaidroja handbolists. Viņš uzsvēra, ka komanda pirms atlikušajām trim kvalifikācijas spēlēm negrasās nolaist rokas un cīnīsies līdz galam.

Četru komandu kvalifikācijas grupā Latvijas izlase iepriekš aizvadīja divas spēles pret Itāliju, panākumus dalot uz pusēm. Grupas turnīru Latvijai bija paredzēts sākt jau novembrī, tomēr pirmās divas plānotās spēles pret Norvēģiju un Baltkrieviju pandēmijas dēļ pārceļa.

Baltkrievijas izlasei nedēļas laikā bija jau otrā spēle pēc trešdien Minskā gūtās uzvaras pār Itālijas valstsvienību (37:32). Baltkrievi ir grupas līderi ar četrās spēlēs gūtām trim uzvarām un praktiski garantētu dalību finālturnīrā. Norvēģijai trijās spēlēs ir divas uzvaras, Latvijai – viena uzvara, savukārt Itālijas izlase četros mačos ir tikusi pie viena panākuma.

Sagaidāms, ka turnīra turpinājumā Latvija būs laukuma saimniece abās spēlēs pret Norvēģiju. 2022. gada Eiropas čempionāta finālturnīrā Ungārijā un Slovākijā piedalīsies 24 valstsvienības. Kvalifikācijā vietu finālturnīrā nodrošinās 20 izlases – katras atlases grupas divas spēcīgākās komandas un četras labākās trešās vietas ieguvējas. Finālturnīrā vietu jau garantējušas abas organizatores, kā arī iepriekšējā čempionāta uzvarētāja Spānija un fināliste Chorvatija.

ĀBOLS PAGARINA LĪGUMU AR ZVIEDRIJAS KLUBU OREBRO

Latvijas hokeja izlases centra uzbrucējs **Rodrigo Ābols** Zviedrijas augstākās hokeja līgas (SHL) komandā **Orebro** spēlēs līdz 2022./23. gada sezonas beigām, paziņojis klubs.

Rodrigo Ābols

Komanda savā mājaslapā ziņo, ka Ābols ar savu sniegumu izpelnījies vietējo līdzjutēju atzinību, kā arī ir kļuvis par vienu no **Orebro** līderiem, tādēļ sadarbību nolēms pagarināt līdz 2022./23. gada sezonai. **Orebro** vēsta, ka interese par Ābolu bijusi arī no citiem ārzemju klubiem. Ābols šosezon SHL čempionātā aizvada savu karjeras labāko sezonu, jo 44 spēlēs izcēlies ar 19 vārtiem un 15 rezultatīvām piespēlēm. Viņš ir komandas labākais snaiķeris un ieņem trešo vietu nopelnītajos punktos.

TENISS

Latvijas pirmā rakete **Aļona Ostapenko** (WTA rangā 53. v.) Sanktpēterburgas **WTA 500** turnīra pirmās kārtas spēlē 55 minūtes ar 6:2, 6:2 sagrāva Spānijas spēlētāju Paulu Badosu (WTA 70.), revanšējoties viņai par zaudējumu pagājušajā gadā Francijas **Grand Slam** turnīrā. Ostapenko lieliska spēle ar servi, uzvarot 24 no 27 izspēlēm ar pirmo servi un pretiniecei nedodot breika iespējas.

Aļona Ostapenko spēlē domineja ar agresīvu spēli uzbrukumā, spānietes aizsardzību regulāri sakaujot ar diagonālajiem sitieniem un arī cīņas pirmajā pusē sekmīgi pielietoja saīsināto sitien taktiku. Viņai tīri uzvarētājās izspēlēs bija graujošs pārsvars ar 26:6, tajā pašā laikā pieļaujot tikai astoņas nepiespiestās kļūdas.

RITENBRAUKŠANA

Itālijā notiekošā **Tirreno – Adriatico** velobrauciena sestajā posmā sekmīgā dienas atrāvienā iesaistījās **Trek – Segafredo** komandas Latvijas riteņbraucējs **Emīls Liepiņš**, kuŗš pēdējā kāpumā nedaudz atpalika no atrāviens biedriem, finišējot augstajā sestajā vietā.

Tūres sestajā posmā riteņbraucēji mēroja spēkiem 169 km gaŗā distancē. Salīdzinot ar vairākiem iepriekšējiem posmiem, nopietni kāpumi nebija jāpievar.

Beigu daļā tika veikti pieci apli ar vienu izteiktāku kāpumu katrā no tiem. Šogad velobraucienā piedalās arī **Toms Skujiņš**. Katram no mūsu braucējiem līdz šim aizvadītajos posmos bijuši savi uzdevumi. Toms Skujiņš koncentrējās uz darbu komandas līdera cīņā par kopvērtējumu Vinčenco Nibali labā, kamēr Emīlam Liepiņam bija jābūt kopā un jāpalīdz vadošajam **Trek – Segafredo** sprinterim Mateo Mosketi.

LAURA IGAUNE ATGRIEŽAS

Latvijas labākā vesera metēja **Laura Igaune** kopš 2016. gada strādā par vieglatlētikas galvenā trenera asistenti Ilonas universitātē, kur viņas audzēkne tagad ir arī latviete Kristīne Strazdīte.

Laura Igaune

Pēc ilgāka pārtraukuma aizvadītājā nedēļas nogalē Igaune atgriezās sacensībās – āra stadionā jau pirmajā mēģinājumā sasniegta labu rezultātu (70,64m) un izcīnīja pirmo vietu **Wendy's Seahawk Teal Invitational** sacensībās, kas risinājās Ziemeļkarolīnas štata pilsētā Vilmingtonā. 2019. gada pasaules čempionātā Laura Igaune sasniegta 67,77m un ierindojās 22. pozīcijā.

P. Karlsons